

Norges gjennomføring og bidrag til å oppfylle globale mål for natur

Naturavtalens mål 3

Sikre og legge til rette for at innen 2030 er minst 30 prosent av arealene på land og i elver og innsjøer, og av arealene langs kysten og i havet, spesielt områder som er særlig viktige for naturmangfold og økosystemfunksjoner og -tjenester, effektivt bevart og forvaltet gjennom økologisk representative, godt sammenhengende og rettferdig forvaltede systemer av verneområder og andre effektive arealbaserte bevaringstiltak, med anerkjennelse av urfolksområder og tradisjonelle områder der det er aktuelt, og integrert i større landskaper og sjø- og havområder, samtidig som det sikres at all bærekraftig bruk, der dette er aktuelt i disse områdene, fullt ut er i samsvar med bevaringsformål, og at urfolks og lokalsamfunns rettigheter anerkjennes og respekteres, herunder rettighetene til deres tradisjonelle områder

Miljødirektoratet	Direktoratsgruppe
Tiltak og virkemidler i dag (Status) (deloppdrag 3)	
3.1 Tiltak og virkemidler nevnt i Natur for livet	Relevante tiltak og virkemidler, status for gjennomføring og resultater/effekt
	<p>Virkemidler i Meld. St. 14 (2015-2016)- Natur for livet (kapittel 7.2):</p> <ul style="list-style-type: none">• Bedre forvaltningen av de eksisterende verneområdene, herunder ved å effektivisere og målrette forvaltningen, for å sikre verneverdiene og for at verneområdene bedre skal tåle klimaendringer og økt bruk.• Vern, etter naturmangfoldloven, naturtyper og økosystemer som i dag er mindre godt dekket av vern.• Vurdere grensejusteringer og eventuelt utvidelser av eksisterende verneområder for å ivareta økologiske nettverk og øke robusthet mot klimaendringer.
	<p>Landbruksdirektoratet: Landbruksforvaltningen har en rekke tilskuddsordninger og andre virkemidler. Listen under er ikke uttømmende;</p> <p>Forskrift om gjødselvarer mv. av organisk opphav ¹</p> <ul style="list-style-type: none">- Formål: ... skal også bidra til en miljøforsvarlig forvaltning av jordsmonnet og ivareta hensynet til biologisk mangfold. <p>Forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket ²</p> <ul style="list-style-type: none">- Formål: ... miljøverdier knyttet til biologisk mangfold, landskap, friluftsliv og kulturminner i skogen blir ivaretatt og videreutviklet. <p>Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket ³</p> <ul style="list-style-type: none">- Formål: ... fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap og redusere forurensningen fra jordbruket, utover det som kan forventes gjennom vanlig jordbruksdrift... <p>Instruks for regionale miljøtilskudd i 2023-2026 ⁴</p> <p>Forskrift om planlegging og godkjenning av landbruksveier ⁵</p>

¹ <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2003-07-04-951>

² <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2004-02-04-447>

³ <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2004-02-04-448>

⁴ https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/om-direktoratet/horinger/horing-om-forslag-til-instruks-for-regionale-miljotilskudd-i-jordbruket-20232026/Instruks%20for%20regionale%20milj%C3%B8tilskudd%20i%202023-2026_070722.pdf/_attachment/inline/2040d1a0-4f1f-4f54-a856-349942bbf7b0:a432bd3bfec562e141031a33e596c3e81fea9cdb/Instruks%20for%20regionale%20milj%C3%B8tilskudd%20i%202023-2026_070722.pdf

⁵ <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2015-05-28-550>

- Prøve ut frivillig vern i noen flere typer natur enn skog.
- Bruke og om nødvendig videreutvikle andre arealbaserte virkemidler slik at de kan gi en effektiv og langsiktig beskyttelse mot aktuelle påvirkninger (dvs. OECM).

Virkemidler i [Meld. St. 29 \(2020-2021\) Heilskapleg nasjonal plan for bevaring av viktige område for marin natur](#) (kapittel 5):

- Gjennomføre marin verneplan fra 2004
- Utvikle lov for vern og bevaring utenfor 12 nm
- Etablere effektiv bevaring gjennom arealbaserte sektortiltak
- Vurdere marine bevaringsområder som tiltak for karbonbinding
- Starte ulike bevaringsprosjekt for naturmangfold og økt biologisk produksjon

Virkemidler i Svalbardmeldingen ([Meld. St. 32 \(2015 - 2016\)](#)) (Kap 7.4):

- Styrke kunnskap om sårbarhet
- Utvikle forvaltningsplaner for aktivitet/utvikling som samtidig skaper forståelse for vernet og ivaretar natur- og kulturminneverdiene.
- Det skal legges fra ny Stortingsmelding om Svalbard i 2024.

- Formål: ... Det skal samtidig legges vekt på hensynet til miljøverdier som naturmangfold, landskap, kulturminner og friluftsliv, hensynet til fare for flom, erosjon og løsmasseskred, samt andre interesser som blir berørt av veiframføringen.

Forskrift om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål ⁶

- Formål: ... hindre at utsetting av utenlandske treslag medfører eller kan medføre uheldige følger for naturmangfoldet.

Forskrift om nydyrking ⁷

- Formål: ... sikre at nydyrking skjer på en måte som tar hensyn til natur- og kulturlandskap, herunder hensynet til biologisk mangfold, kulturminner og landskapsbildet...

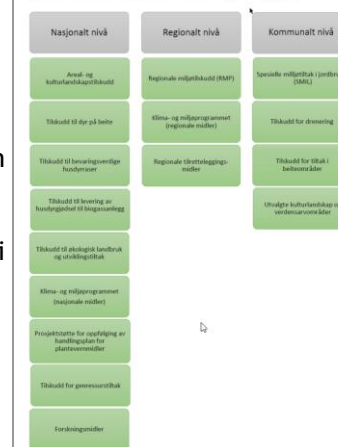
Forskrift om tilskudd til tiltak i Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområder ⁸

- Formål UKL: ... bidra til å sikre verdier knyttet til landskap, biologisk mangfold, kulturminner og kulturmiljøer, herunder sikre langsiktig skjøtsel og drift.

- Formål ARV: styrke landbruket - for å ta vare på landskap, naturmangfolds- og kulturmiljøverdier i verdensarvområdene.

Nasjonalt miljøprogram ⁹

Skjematisk oversikt over økonomiske virkemidler i Nasjonalt miljøprogram

Norges vassdrags- og energidirektorat:

Fra Natur for livet: “Regjeringen vil arbeide for at verneverdiene i vernede vassdrag opprettholdes eller eventuelt gjenopprettes der det viser seg at negative

⁶ <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2012-05-25-460>

⁷ <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1997-05-02-423>

⁸ <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2019-12-18-2024>

⁹ <https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/nyhetsrom/rapporter/nasjonalt-miljoprogram-2023-2026>

påvirkninger har forringet verneverdiene. Verdiene som er knyttet til de vernede vassdragene, skal ivaretas gjennom praktiseringen av eksisterende lovverk, hvor plan- og bygningsloven og vannressursloven er viktigst. Videre vil regjeringen vurdere om deler av de vernede vassdragene trenger en økt beskyttelse gjennom områdevern etter naturmangfoldloven”.

Fiskeridirektoratet:

Ikke besvart

Direktoratet for mineralforvaltning:

Natur for livet omtaler mineralnæring og gruvedrift på land, i konkretiseringen av økosystemet skog.

Plan- og bygningsloven og Minerallovene er nevnt, som virkemidler

Statens kartverk:

Ref mål og tiltak i natur for livet: Kap 6 -ta vare på truet natur, f.eks. kap 6.4.1 hav og kyst, Kap 7 Representativ bevaring av norsk natur, inkl 7.3.1 hav og kyst, 7.3.2 Elver og innsjøer, 7.3.6 fjell osv. Kapittel 8. Bedre kunnskap om naturmangfold f.eks. 8.2 naturkartlegging og etablering av et økologisk grunnkart samt 8.7 kunnskapssynteser mv

Riksantikvaren:

Erfaringene fra Riksantikvarens satsing på kulturminner i kommunene (KIK) er overført til Miljødirektoratet for bruk i arbeidet med å styrke kommunenes arbeid med naturmangfold.

Hovedøkosystemet "kulturlandskap og åpent lavland" omfatter kulturbetinget biologisk mangfold, både arter og naturtyper. Dette er "biologiske kulturminner og kulturmiljøer", der tradisjonell skjøtsel og beite er beste måte å opprettholde verdiene. Meldingen peker på Utvalgte kulturlandskap i jordbruket (UKL) og ordningen for jordbruk i verdensarvområder som viktige virkemidler for dette. Kulturmiljøforvaltningen bidrar i iverksettingen. Disse virkemidlene er godt etablerte og gir god effekt. Vi viser til rapportering fra statsforvalterne og årsrapporter fra Landbruksdirektoratet, Miljødirektoratet og Riksantikvaren om UKL. I årsrapportene fremgår hvor mye tilskuddsmidler som brukes på tiltak der det primære formålet er å fremme biologisk mangfold. Tilskuddene til kulturmiljøtiltak, landskapsskjøtsel mv. bidrar også til naturmangfold, jf. årsrapportene.

Norges geologiske undersøkelse:

Fortsatt arbeide for en arealforvaltning som tar hensyn til naturmangfold gjennom et godt kunnskapsgrunnlag og styrking av kompetansen i kommunene og fylkeskommunene om både naturmangfold og dets verdier, jf. kap. 8 og 9: NGU leverer flere produkter i dag, inklusiv verdisetting av geologisk mangfold. Videre har NGU allerede avholdt to webinarer rettet mot blant annet kommuner og fylker på geologisk mangfold og verdisetting. NGU deltar også på relevante konferanser og holder foredrag om dette samt bidrar med informasjon i sosiale media og kronikker.

Verne, etter naturmangfoldloven, naturtyper og økosystemer som i dag er mindre godt dekket av vern: Geologisk mangfold er bedre integrert i verneplaner enn før, men geologisk vern av forekomster fungerer i dag mindre bra og bør økes.

Bruke og om nødvendig videreutvikle andre arealbaserte virkemidler slik at de kan gi en effektiv og langsiktig beskyttelse mot aktuelle påvirkninger: Bidra med kunnskapsstøtte til norske geoparker og UNESCO Globale geoparker (både etablerte og nye), verdisetting av geologisk mangfold, samt integrering av geologisk mangfold i strategier.

Videreføre pågående naturkartlegging av norsk natur fram mot 2020: NGU har en rekke kartleggingsaktiviteter av relevans, rettet mot blant annet flere rødlista landformer. Modellering av tema basert på flere datatyper og harmonisering av data bør få mer plass og satsing.

Videreføre kartleggingen av havbunnen gjennom MAREANO-programmet: Pågående, men med finansiering år for år. Pilotprosjekt for Marine grunnkart i kystsonen er gjennomført, i tillegg til flere mindre prosjekter delfinansiert av fylker og kommuner. Det er søkt om midler over statsbudsjettet for satsingsforslaget «Marine grunnkart i kystsonen» for å få kartlagt hele kystsonen. En liten bevilgning for oppbygging av infrastruktur er gitt for 2023.

Integrere eksisterende data fra ulike sektorer om sentrale miljøvariabler i det økologiske grunnkartet: Pågående, men ikke finansiert.

Arbeide videre med ivaretagelse, systematisering, innsamling og formidling av tradisjonell kunnskap som støtter opp under bærekraftig bruk, samt legge til rette for tverrfaglig samarbeid: UNESCO Globale Geoparker er en arena der dette er krav fra UNESCO for opprettholdelse av status. Som nevnt over er NGU en viktig støttespiller i dette arbeidet.

Videreføre naturveiledning som metode for å formidle kunnskap om historisk naturbruk, øke forståelsen for ivaretagelse av naturmangfold og øke det lokale engasjementet i verneområdeforvaltningen: UNESCO Globale Geoparker er en arena der dette er krav fra UNESCO for opprettholdelse av status. NGU har også jobbet sammen med SGU (Sveriges geologiska undersökning) på dette i GNIST-prosjektet (2020-2022).

Utvikle og ta i bruk metodikk og verktøy for å etablere og visualisere projeksjoner for framtidige endringer i økosystemer og utbredelse av arter og naturtyper som

		<p>følge av klimaendringer, havforsuring og andre påvirkningsfaktorer: Det geologiske mangfoldet er konstant i overskuelig fremtid, mens økosystemtjenester som det delvis genererer er i endring. Geologisk mangfold er derfor baseline-informasjon for naturmangfoldet. I MAREANO-programmet lager NGU bl.a. modellerte kart som beskriver naturlig lagring av organisk karbon i havbunnsedimenter. Kunnskapen bidrar til mer helhetlig forståelse av naturlig karbonlagring i det marine miljøet og utgjør en del av kunnskapsgrunnlaget om Norges karbonregnskap. Kunnskapen kan også brukes ifm. beslutninger om vern og bruk av havbunnsarealer.</p>
		<p>Norsk Polarinstittutt: Ikke besvart</p>
<p>3.2 Andre tiltak og virkemidler i regi av miljøforvaltningen</p>	<p>Relevante tiltak og virkemidler, status for gjennomføring og resultater/effekt</p> <p>Miljødirektoratet viser til vurdering av om økologisk funksjonsområde for arter (nml § 24 b) og utvalgte naturtyper (Kap VI, §§ 52-56) er aktuelle som OECM, i faglige råd om verneområder for CBD post-2020 til KLD (29.10.2020). Dette er ennå uavklart.</p> <p>Andre virkemidler i miljøforvaltningen kan være relevante, men vi må eventuelt komme tilbake med ny oversikt om dette.</p>	<p>Landbruksdirektoratet: Forskrift om utvalgte naturtyper etter naturmangfoldloven ¹⁰ Formål: ... ivareta mangfoldet av naturtyper innenfor deres naturlige utbredelsesområde og med det artsmangfoldet og de økologiske prosessene som kjennetegner den enkelte naturtype Frivillig vern av skog ¹¹ 2022 - 437,7 millioner kroner bevilget, 64 600 dekar produktiv skog vernet. Totalt - 2,3 millioner dekar vernet (826 områder) Et godt eksempel på et effektivt arealbasert bevaringstiltak er Utvalgte kulturlandskap i jordbruket (UKL). Det tverrfaglige samarbeidet om UKL er et godt eksempel på koordinering av ulike sektors økonomiske og juridiske virkemidler og innsats for øvrig. I denne ordningen samarbeider to departementer, tre direktorater og regional landbruks-, natur- og kulturmiljøforvaltning med kommuner, grunneiere og drivere. Denne satsingen viser en helhetlig tilnærming til arbeidet med naturmangfold og kulturlandskap og arbeidet gir gode resultater. Satsingen er basert på frivillighet (ikke vern) og flere myndigheter og forvaltningsnivå samarbeider om felles mål.</p> <p>Norges vassdrags- og energidirektorat: Det er mange områder som er vernet etter naturmangfoldloven i eller langs norske vassdrag, verna vassdrag eller ikke. I vassdragsammenheng er det spesielt elvedelta og våtmarksområder som er verna i form av naturreservat. Det er også verna større vassdragsområder knyttet til våre nasjonalparker og landskapsvernområder.</p> <p>Fiskeridirektoratet: Ikke besvart</p>

¹⁰ <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2011-05-13-512>

¹¹ <https://frivilligvern.no/>

Direktoratet for mineralforvaltning:

Vern etter naturmangfoldloven, DMF gir innspill i slike saker for å opplyse om mineralske ressurser som kan påvirkes og gjøres utilgjengelige ved vern. Verneinteresser blir i denne prosessen vektet mot andre hensyn samfunnet ønsker å ivareta herunder mineralske ressurser.

Statens kartverk:

Ikke besvart

Riksantikvaren:

Andre relevante tiltak og virkemidler:

Fredning etter kulturminneloven omfatter ca 200 grøntanlegg, en rekke større anlegg med hager, parker, enger mv, og helhetlige kulturmiljøer med kulturbetinget og annet naturmangfold. Samiske kulturmiljøer fra før 1917 er automatisk fredet med sikringssoner. Tradisjonell bruk som ivaretar naturmangfold, inngår i flere. Fredning av kvenske og skogfinske kulturmiljøer opprettholder også naturmangfold (slåttemark, svedjebuk mm) gjennom tradisjonell bruk og skjøtsel.

Noen av verdensarvområdene har verdifullt naturmangfold.

RA gir tilskudd (via fylkeskommunene og Sametinget) til istandsetting og skjøtsel av fredete anlegg og miljøer, og til verdensarvområdene. Fylkeskommunene og Sametinget har også egne tilskuddsmidler. Kulturminnefondet gir tilskudd til verneverdige objekter og anlegg.

RA utarbeider oversikt over kulturmiljø og landskap av nasjonal interesse som kunnskapsgrunnlag for planlegging og forvaltning. Kulturmiljøene og landskapene omfatter i mange tilfeller hager, parker og jordbrukslandskap med kulturbetinget naturmangfold. I noen av landskapene er naturmangfoldet resultat av tradisjonell samisk, kvensk eller skogfinsk bruk.

Kulturmiljøforvaltningen medvirker i planprosesser. Planer som er gode for kulturmiljøet, er i hovedsak positive for naturmangfoldet også.

Disse tiltakenes effekt på naturmangfoldet er imidlertid ikke målt.

Norges geologiske undersøkelse:

Det er behov for bedre oppfølging av geologiske verneforslag og -områder, skjøtsel av slike områder og å sørge for innarbeidelse av geologisk mangfold i relevante forvaltningsplaner (ref. IUCN). I dag er det vanskelig å få igjennom geologisk vern, og lokaliteter blir ikke skjøttet eller vanskjøttet.

Norsk Polarinstitutt:

3.3 Tiltak og virkemidler i kommuner og sektorer

Relevante tiltak og virkemidler, status for gjennomføring og resultater/effekt	
<p>Miljødirektoratet viser til vurdering av om virkemidlene under er aktuelle som OECM, i faglige råd om verneområder for CBD post-2020 til KLD (29.10.2020):</p> <ul style="list-style-type: none">• Viktige livsmiljø og Nøkkelbiotoper (skogloven)• Utvalgte kulturlandskap (Jordlova, Jordbruksavtalen og Stortingets årlige budsjettvedtak)• Verna vassdrag (Storingsvedtak om Verneplan vassdrag (I, II, III, IV, supplering og avsluttende supplering)• Nasjonale villreinområder (Plan- og bygningsloven)• Oslomarka (Markaloven)• Regionale planer (eks "Vestmarka") (Pbl)• Reguleringsplan (Pbl) <p>Av disse er det i Meld. St. 14 (2015-2016)- Natur for Livet sagt at viktige livsmiljø og nøkkelbiotoper (skogloven) og Verna vassdrag skal kunne inngå som OECM. For Verna vassdrag er likevel faglig vurdering både til Miljødirektoratet og NVE at hele nedbørfeltet ikke tilfredsstillende kravene til OECM. Vernede vassdrag (390) er rettet mot vannkraftutbygging, med beskyttelsen er også knyttet til andre typer inngrep. Verneverdiene skal også tas hensyn til ved andre tiltak enn vannkraftutbygging I meldingen varslet regjeringen de vil vurdere om deler av de vernede vassdragene trenger en økt beskyttelse gjennom områdevern etter naturmangfoldloven. En rekke av de vernede vassdragene er samtidig nasjonale laksevassdrag. Det øker beskyttelsesnivået, men bare hva gjelder villaksens levevilkår.</p>	<p>Landbruksdirektoratet: Se 3.1 for jord og skog</p> <p>Aktiv drift i landbruket er den viktigste forutsetningen for å ta vare på jordbrukets kulturlandskap. Gjengroing, deling og nedbygging er en trussel mot naturmangfoldet, særlig i artsrike kulturmarker. De kommunale-, regionale- og nasjonale miljøvirkemidlene skal bidra til å forvalte og skjøtte det biologiske mangfoldet i kulturlandskapet. I tillegg er det viktig at kommunene forvalter landskapsverdiene i den kommunale planleggingen og utformer planer som kan ligge til grunn for god forvaltning. Mer omtale av virkemidler i Nasjonalt miljøprogram</p> <p>Forskrift for Reindriftens Utviklingsfond</p> <ul style="list-style-type: none">- Formål: ... bidra til å utvikle reindriftsnæringen i samsvar med de reindriftspolitiske mål. <p>Lov om reindrift</p> <ul style="list-style-type: none">- Formål: ... legge til rette for en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift med basis i samisk kultur, tradisjon og sedvane til gagn for reindriftsbefolkningen selv og samfunnet for øvrig. ... bidra til sikring av reindriftsarealene i det samiske reinbeiteområdet som reindriftens viktigste ressursgrunnlag. Ansvar for sikring av arealene påhviler både innehavere av reindriftsretten, øvrige rettighetshavere og myndighetene. ... Utenfor det samiske reinbeiteområdet skal loven legge forholdene til rette for en økologisk og økonomisk bærekraftig utnyttning av reinbeiteressursene med basis i lokal kultur og tradisjon... <p>Tiltak for bærekraftig reindrift som reintelling og kontrolltiltak grenseoverskridende reinbeite - Landbruksdirektorates årsrapport 2022, side 31</p> <p>Landbrukets verdensarvordning bidrar til å ivareta våre internasjonale forpliktelser for natur- og kulturarv. Verdiene i områdene blir svekket om det aktive landbruket avtar eller opphører.</p>
<p>Miljødirektoratet har levert en vurdering av om reguleringer i marint miljø er relevante som arealbaserte bevaringstiltak i marint miljø 22.09.2020. Miljødirektoratet konkluderer her med at det bare er reguleringer innenfor havressursloven som kan vurderes som at de møter kriteriene for OECM.</p>	<p>Norges vassdrags- og energidirektorat: Kantvegetasjon langs vassdrag har en viss form for verk, jf. vannressursloven §11. Kommunene har ansvar for å fastsette kantsonen.</p> <p>Fiskeridirektoratet: Havressursloven og akvakulturloven inneholder de virkemidlene som trengs innenfor sektoren til å gjennomføre de målene som settes. Siden fiskeri er den sektoren som berører størst andel av arealene sammenlignet med andre sektorer som operer i havet antas det at tiltak under havressursloven vil være viktige i gjennomføringen av dette målet.</p>

	<p>I tillegg har Miljødirektoratet og Fiskeridirektoratet gjort en felles vurdering av mulige arealbaserte bevaringstiltak i marint miljø (30.11.2020) med fokus på fiskerreguleringer. Flere arealbaserte reguleringer anses som aktuelle. For eksempel korallrev forbudssoner, referanseområder for taretråling, Disse vurderingen suppleres nå av HI, FDIR og MDIR (leveranse er forventet august 2023).</p>	<p>Dersom vern i form av en eller annen prosent blir et mål i seg selv i norsk gjennomføring så må det vurderes om de to lovene gir hjemmel til det. De hjemlene som utvilsomt ligger der nå er knyttet til at et behov for å regulere virksomheten for å begrense påvirkningene på økosystemet for å sikre bærekraftig bruk. Et vernemål i form av en eller annen prosent vil ikke uten videre alene bidra til bærekraft. Det er kanskje relevant å undersøke rekkevidden av naturmangfoldlovens vernehjemler også dersom målet for norsk gjennomføring uttrykkes i form av en bestemt prosent.</p> <p>Direktoratet for mineralforvaltning: Kommuner kan også verne arealer i sine planer (formål LNA)</p> <p>Statens kartverk: Kartlegging av havområdene i regi av Mareano-programmet har pågått siden 2005. Budsjetten har vært relativt stabile siden 2012. Det kartlegges årlig nye områder etter tverrsektoriell prioritering. De siste årene har det vært søkelys på at alle data og resultater er FAIR, slik at det er mulig å kombinere de med andre data til bruk i forvaltning og næring.</p> <p>Riksantikvaren: <u>Kulturminner i kommunene (KIK)</u> har ført til at nærmere 95 % av kommunene har vedtatt eller påbegynt arbeid med kulturmiljøplaner. Det gir positiv effekt for naturmangfoldet, men effekten er ikke kvantifisert.</p> <p>Kommunene har førstelinjeansvaret for <u>UKL</u> (utvalgte kulturlandskap i jordbruket) og gir tilskudd til tiltak. Skjøtsel av natur og kulturlandskap har direkte positiv betydning for naturmangfoldet. Istandsetting, skjøtsel og vedlikehold av kulturminner og kulturmiljøer bidrar mer indirekte til naturmangfoldet.</p> <p>Norges geologiske undersøkelse: Vurdert som ikke relevant</p> <p>Norsk Polarinstittutt: Ikke besvart</p>
<p>3.4 Måloppnåelse</p>	<p>A) Hvordan vurderer man effekten av disse tiltakene og virkemiddelbruken?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skogvern og marint vern øker årlig, og gir vesentlige bidrag til å oppnå målet. • Bevaring av verdifull natur gir ennå beskjeden økning av vernet areal • Årlig brukes det vesentlige beløp på å bedre og målrette forvaltningen av eksisterende 	<p>Landbruksdirektoratet: Det er ulike måter for hvordan man måler effekten av de ulike virkemidlene. Se også faktaark mål 21 - om datagrunnlag, kunnskapsgrunnlag, overvåking ol. Om generell utvikling i landbruket kan man se i den årlige rapporten fra budsjettnemda i jordbruket: Resultatkontroll for gjennomføring av landbrukspolitikken ¹²</p>

¹² <https://nibio.brage.unit.no/nibio-xmlui/handle/11250/3011914>

verneområdene for å sikre verneverdiene og at områdene skal tåle klimaendringer og økt bruk. Vi mangler ennå gode metoder for å måle effekten.

- Når det blir avklart hva som skal inngå i OECM, kan vi vurdere effekten av dette virkemiddelet.
- Representativitet: Det er kun for fjellområder og på Svalbard at vi har nådd 30 % målet. For øvrige hovednaturtyper, mer detaljerte inndelinger, eller for spesielt viktig natur (eks rødliste) er vi ikke i nærheten av å oppnå en slik dekning. Det er ennå uklart hvordan en indikator for representativitet vil settes globalt.

For skog er det tall fra Landsskogtakseringen, *Resultatkartlegging skogbruk og miljø og skogbruksplandata* som kan gi et godt bilde på effekten av tiltak over tid. Man bør også se på tilrådingen for ulike tilskudd i skogbruket som en faktor for effekt av disse tiltakene (eks. areal kartlagt gjennom miljøregistreringer). Tilvekst vs. uttak sier oss at skogen er i vekst (m2).

For jordbruk er det tilråding til ulike tiltak (statistikk på gjennomførte tiltak) over *RMP, SMIL, UKL* og andre FoU-ordninger som sier oss noe om mengden hensyn og tilrettelegging for naturmangfold i jordbruket. Tildeling av rammer til ordningene skjer over Jordbruksavtalen.¹³

Satsingen på Utvalgte kulturlandskap i jordbruket¹⁴ og landbrukets verdensarvordning¹⁵ har god måloppnåelse. Det er tett samarbeid mellom forvaltningen og grunneierne og driverne som utfører tiltakene. Direktoratene og regional natur-, kulturmiljø og landbruksforvaltning følger opp med veiledning, rådgiving, samlinger og andre kompetansetiltak rettet mot drivere i områdene og forvaltningen. Forvaltningsplaner og skjøtselsplaner utarbeides i samarbeid med driverne. Arealer som er ryddet, beitet eller slått og kulturminner som er satt i stand er eksempler på umiddelbare resultater, mens økt artsmangfold og verdiskaping vil kunne komme på sikt. Forvaltningsplanene skal understøtte formålet med ordningen og er et nødvendig verktøy for langsiktig forvaltning av områdene, samt vurdering av effekt av tiltakene. Planene skal gi klare prioriteringer for mål og tiltak og sikre god måloppnåelse. Forvaltningsplanen skal også bidra til å sikre god forankring lokalt.

For reindrift ser man at reintallet ligger noenlunde stabilt de siste årene, men en svak oppgang i 2022 i forhold til forrige reindriftsår. Samtidig har slaktekvantum per tonn gått ned fra 2021. På bakgrunn av beitekrise i reindriften i 2017, 2020 og 2022 er det utarbeidet et beredskapsfond som forvaltes beredskapsutvalg i hvert av de seks reinbeiteområdene og ett for reinlagene. Dett er med på ivareta reindriften i vanskelige tider. I henhold til Hovedavtalen¹⁶ for reindriftnæringen ivaretas reindriften gjennom årlige reindriftsavtaler mellom LMD og Norske Reindriftsamers Landsforbund. Reindriftsavtalen for 2022/2023¹⁷

¹³ <https://www.regjeringen.no/contentassets/c629255d33ce4662b6a8b8bd7581de0d/sluttprotokoll-16.-mai-2023-endelig.pdf>

¹⁴ <https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/jordbruk/miljo-og-klima/jordbrukets-kulturlandskap/utvalgte-kulturlandskap-i-jordbruket>

¹⁵ <https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/jordbruk/miljo-og-klima/jordbrukets-kulturlandskap/landbrukets-verdensarvsatsing>

¹⁶ https://www.regjeringen.no/no/dokument/dep/lmd/lover_regler/retningslinier/2006-2001/hovedavtale-for-reindriften/id613212/

¹⁷ https://www.regjeringen.no/contentassets/944ab401831848ddad6b8534a3dd321b/reindriftsavtale-2022_2023.pdf

Norges vassdrags- og energidirektorat:

Arealbruken til vassdrags- og energianlegg avklares gjennom konsesjonsbehandlingen, hvor miljømyndighetens tiltak og virkemidler ligger til grunn. Dette gjelder også verneområder. I tillegg har NVE interne retningslinjer og kan pålegge tiltak for å begrense arealbruken i verneområder til det som er strengt nødvendig. Likevel vil det i enkelte saker kunne tillates inngrep i vernede områder. Det forutsettes i slike saker at tiltakshaver søker og får dispensasjon fra miljømyndighetene til tiltak i verneområdet

Fiskeridirektoratet:

Ikke besvart

Direktoratet for mineralforvaltning:

Ikke besvart

Statens kartverk

Mareano: Til og med 2022 er det totalt dybdemålt ca. 292 000 km². I tillegg er det benyttet dybde data fra andre aktører. Til og med 2022 er det totalt kartlagt 272 000 km² sjøbunn mht. geologi, biologi og kjemi. Kartleggingen er kostbar og tidkrevende, og havområdene er store. Det arbeides med å effektivisere metodikken. Nyttens vurderes som stor både til forvaltning og næring. Det er stor aktivitet i havområdene med utvikling av havvind, havbruks til havs og mulig åpning av mineralutvinning i tillegg til tradisjonell aktivitet innen fiskeri og petroleum.

Marine grunnkart i kystsonen har kartlagt 3 pilotområder i 2020-2022. Det er tidligere kartlagt flere mindre områder der deler av kartporteføljen fra marine grunnkart er etablert. For områder som er dekket brukes resultatene i utarbeidelse av kommunale planer, interkommunale planer, forvaltning, saksbehandling og næringsutvikling. Stor nytte er dokumentert. Metodikk for kartleggingsarbeidet er utviklet (og utvikles videre).

Nasjonalt digitalt høydemodell:

Statlig engangsfinansiering som ble avsluttet i 2022. Kommune og stat samarbeider nå om begrenset kartlegging i noen prioriterte områder av landet. Det er et mål om høyere oppdateringsfrekvens og oppdatering av hele landets areal, med mer detaljerte data. Detaljdata er viktig for å kunne benyttes i naturkartlegging, eventuelt i kombinasjon med satellittdata og flybilder mv.

Norge i bilder: Ortofoto/Flyfoto:

Med ambisjon om nasjonal høy frekvens og detaljering av data, inkludert er det betydelige mangler i finansiering av program og fellesløsninger. Det er ikke midler til å ta vare på infrarøde flybilder som her helt vesentlige i detektering av natur.

		<p>Riksantikvaren: UKL: Stor positiv effekt. Verdensarvordningen i jordbruket: Stor positiv effekt. Fredning: Positiv effekt. KIK: Positiv effekt. Oversikt over kulturmiljø og landskap av nasjonal interesse: Positiv effekt.</p> <p>Norges geologiske undersøkelse: Noen virkemidler ligger under NGUs tildelingsbrev som vist i Tabell 1. Disse vil gradvis nå nødvendig dekning, men i noen tilfeller bør det diskuteres om tempoet med dagens innsats er for lav og bør økes (eks. løsmassekartlegging og marine grunnkart i kystsonen). Andre virkemidler avhenger av år for år finansiering over Statsbudsjettet og/eller regionale/lokale prosjektmidler og/eller tilskudd fra andre etater (Tabell 1). Måloppnåelse på sikt er følgelig uforutsigbar. Den tredje gruppen av virkemidler har for tiden ikke finansiering og måloppnåelse på sikt avhenger av nye virkemidler. Generelt har de virkemidler summert i tabell 1 dokumentert stor brukerverdi i naturmangfoldforvaltning og/eller definerer varslete behov fra naturforvaltningen</p> <p>Norsk Polarinstitutt: Ikke besvart</p>
	<p>B) Systemer for å måle progresjon og effekt</p> <p>Miljømål 1.3 om representativt vern, med tilhørende indikatorer - se pkt. 2.4.</p>	<p>Landbruksdirektoratet: For skogbruk bør man se på tall referert til i 3.4 A) For jordbruk bør man se på tall referert til i 3.4 A)</p> <p>Kunnskap om arealbruk og reintall er et viktig grunnlag for ressursforvaltning i reindriften og ulike tiltak for å nå de reindriftspolitiske målene. Alle reinbeitedistrikter skal ha bruksregler som er tilpasset brukernes behov og ressursgrunnlagets status. I den årlige reindriftsavtalen som forhandles mellom LMD og Norske Reindriftsamers Landsforbund fastsettes økonomiske rammer, Utviklings- og investeringstiltak, tilskudd og føringer for regelverk.</p> <p>Satsingen Utvalgte kulturlandskap har systemer for å måle effekt av tilskuddsordningen: Hvert år leverer Miljødirektoratet, Riksantikvaren og Landbruksdirektoratet en årsrapport til LMD og KLD. Statistikk fra digitale søknads- og saksbehandlersystem brukes bla for å vurdere forvaltning av ordningene, se trender, prioriteringer av tiltak, se effekten av enkelttiltak i hvert enkelt område og av forvaltning av ordningen. Forvaltningsplaner og skjøtelsesplaner er vesentlige for å vurdere måloppnåelse.</p> <p>Norges vassdrags- og energidirektorat:</p>

		<p>NVE har ingen systemer for å måle progresjon og effekt</p> <p>Fiskeridirektoratet: Ikke besvart</p> <p>Direktoratet for mineralforvaltning: Ikke besvart</p> <p>Statens kartverk: I Mareano årsrapport rapporteres det kartlagt areal siste år og totalt for alle år (illustrert med kart). Det er et eget Mareano statusregister på Geonorge som gir status i forhold til FAIR.</p> <p>I Marine grunnkart i kystsonen er det dokumentert brukernytte gjennom brukerhistorier fra de områdene som har fått kart.</p> <p>Høydedata og ortofotoprojektet Norge i bilder har egen rapportering</p> <p>Riksantikvaren: UKL: Statsforvalterne rapporterer årlig om utviklingen i områdene, behov, trusler og bruk av tilskuddsmidler på ulike tiltakskategorier, med utgangspunkt i forvaltningsplanene. Rapportene er grunnlag for direktoratenes årsrapport til KLD og LMD. Fredninger: Askeladden har data om kategorier, antall, utstrekning mm, men ikke om status og utvikling for naturmangfoldet KIK: Antall igangsatte og vedtatte kulturmiljøplaner.</p> <p>Norges geologiske undersøkelse: I de fleste tilfeller er det kvantitative mål, slik som dekningsgrad i ulik skala. I andre tilfeller vil antall være mål, men uten at sluttallet nødvendigvis er kjent. Følgelig vil årlig progresjon være en mulig indikator. Kvalitative forbedringer er vanskelig å måle (eks. kalkinnhold i berg), men versjonering kan muligens løse det.</p> <p>Norsk Polarinstittutt:</p>
<p>3.5 Vurdering av situasjonen i 2030 med eksisterende og planlagte tiltak og virkemidler (0-alternativ)</p>	<p>A) Situasjonen i 2030 med videreføring av iverksatte tiltak og virkemidler (dvs. 0-alternativet).</p> <p>Situasjonen for arealmålet (30 %) vil bli forbedret i 2030</p> <ul style="list-style-type: none"> Skogvernet økte i perioden 2010-2020 med ca. 0,18 prosentpoeng årlig. Med samme progresjon videre når vi det nasjonale målet om 10 % skogvern rundt 2050 (om 27 år). 	<p>Landbruksdirektoratet: Vanskelig å gi en vurdering på da det er mange faktorer som spiller inn.</p> <p>For skog er vi på god vei med å nå målet om 10 % vern gjennom ordningen frivillig vern. De nyeste tallene viser at vi har vernet 5,2 % av landets skogareal. Gjennom Rapport M2007 er det foreslått en dreining av vern til arealer som har mindre betydning for skognæringen, men fremdeles har stor vernebetydning. Dette er et skritt i positiv retning for å ivareta naturmangfold og utviklingen mot det grønne skiftet. Vi vil fortsette å verne nye skogarealer, så vi vil nok se en forbedring (økning) i vernet areal i 2030.</p>

- Hvis vedtak om marint vern fattes etter samme progresjon som nå, kan gjeldende plan være fullført innen 2030.

Dagens trend der antall gårdsbruk går ned, er sterkt påvirket av de store trekkene i samfunnsutviklingen, strukturelle betingelser og driftsendringer generelt i jordbruket. Nedlegging av bruk medfører ofte til gjengroing og tap av naturmangfold.

Miljøvirkemidlene i jordbruket kan benyttes til mange gode formål. Behovet for midler er større enn det som er tilgjengelig.

For jord har det i de siste årene blitt jobbet mye med tiltak for å bedre/ivareta naturmangfold i jordbrukslandskapet. Stadig forbedring av tiltak og utvikling av nye tiltak er nødvendig for å tilpasse innsats basert på ny kunnskap. Vi ser behov for ytterligere forbedring (mer målretting av eksisterende tiltak) frem mot 2030, herunder politiske prioriteringer og friske midler som vil bidra til måloppnåelse.

For å ta vare på spesielt viktige kulturlandskap og naturmangfoldsverdier er man avhengige av skjøtsel og drift. Enkeltbrukeres vurdering av lønnsomhet i å drive jordbruk, skogbruk og reindrift er en forutsetning for et aktivt landbruk. Andre trusler og utfordringer går langs flere akser:

- Bekymring for kommunenes kapasitet og ressurser til en helhetlig arealforvaltning og til å forvalte miljøtilskuddsordningene
- kryssende interesser i arealplanlegging og arealbruk
- strukturrasjonalisering i jordbruket
- generasjonsskifte
- nedgang i antall bruk
- mangel på drivere av viktig areal
- behov for bedre tilpasset beitetrykk
- behov for mer skjøtsel på grunn av gjengroing og uheldig forekomst av fremmede arter

Det er også kjent at seterdrifta i mange fylker er utsatt. I noen områder er det utfordringer med å ivareta verdiene fordi rovdyr er i målkonflikt med jordbruket.

For reindrift er det store utfordringer med arealbruksendringer og klimaendringer. Dette fører til stadig mindre tilgang på beitearealer. Årsaken til de siste åras beitekriser skyldes vekslende værforhold som gir mer is og dermed vanskelige beiteforhold om vinteren. Fortsetter utfordringene som de gjør i dag vil situasjonen for reindriften bli forverret. Arealplanleggingen foregår i kommunene og det er behov for bedre forståelse for reindriftenes behov for arealer. Det er lite kunnskap om reindrift i forvaltningen og det er behov for kompetansebygging.

Norges vassdrags- og energidirektorat:

Overgangen fra fossil til fornybar energi og økt elektrifisering av samfunnet fører til et press fra utbyggingsaktører og andre om utbygging også i vernede vassdrag i

årene som kommer. Det er allerede politiske signaler fra ulike politiske fløyer om at vernede vassdrag bør kunne utnyttes til energiproduksjon.

Fra natur- og friluftorganisasjonene og kommer det ønsker om ytterligere vern av vassdrag og krav om at dagens vernede vassdrag ikke skal åpnes for utbygging

Fiskeridirektoratet:

Ikke besvart

Direktoratet for mineralforvaltning:

Ikke besvart

Statens kartverk:

Kartlegging i regi av Mareano ser ut til å ha stabil finansiering. Men det er signaler om behov for større finansiering pga. stor kommende aktivitet i havområdene. Det gjelder havvind, havbruk til havs og mineraler på havbunnen. Disponering av arealer til ny næring bør være basert på kunnskap blant annet om havbunnen.

Det er foreslått et nasjonalt program for Marine grunnkart i kystsonen fom. 2024. Investering i et nasjonalt program er samfunnsøkonomisk lønnsomt. Et samlet storting ønsker å sette fart på Marine grunnkart, men finansiering er foreløpig ikke avklart. Kystsonen forvaltes i dag i stor grad uten kunnskap om sjøbunnen. Uten et nasjonalt program vil dette antagelig også være situasjonen i 2030.

Høydedata, flybilder. Med begrensede midler vil en lav frekvens på oppdatering og det vil være vanskelig å detektere endring i naturtyper. Lav progresjon og nøyaktighet på data, inkludert IR, vil redusere mulighet for tolkning med kunstig intelligens, og dermed redusere mulighet for gode oversikter over ulike naturtyper som myrtyper, skogtyper, hei-typer mv.

Riksantikvaren:

UKL: Hvis den økonomiske rammen holdes på 2023-nivå, blir situasjonen trolig forverret. Behovet for tiltak blir ikke mindre, og kostnadene øker. Den generelle utviklingen i landbruket spiller sterkt inn. Generasjonsskifter og andre kritiske hendelser på enkeltbruk kan føre til at noen går ut av ordningen.

Fredning: Gjennomføring av Riksantikvarens fredningsstrategi vil føre til at større arealer med naturmangfold vil bli vernet - situasjonen blir noe forbedret.

Verdensarvjordbruket: Røros bergstad og Circumferensen er nylig inkludert i ordningen, sammen med Vega og Vestnorsk fjordlandskap. Forutsatt at bevilgningen økes, forventer vi at situasjonen blir forbedret.

KIK: Framover rettes innsatsen mot å styrke kommunenes kompetanse til å ta vare på de kulturmiljøene de har prioritert. Vi forventer at situasjonen blir noe forbedret.

Oversikten over kulturmiljø og landskap av nasjonal interesse vil bli komplettert. Det gir kommuner m.fl. et bedre kunnskapsgrunnlag for planlegging. Vi håper det bidrar til en forbedret situasjon, men utfallet avhenger av politiske beslutninger.

Norges geologiske undersøkelse:

Tiltak som ligger under tildelingsbrev vil bli forbedret til 2030. Tiltak med kortsiktig finansiering vil bli forbedret forutsatt at finansiering opprettholdes på dagens nivå. Tiltak uten noen finansiering vil være uforandret, det vil si ikke utført/påbegynt.

Tabell 2. Status for 2030 med uforandrede virkemidler

Tema	Indikatorer	Status	2030
Berggrunn	Dekning på skala (1:50k)	50%	60%
Løsmasser	Dekning på skala (1:50k)	27%	30%
Løsmassegeokjemi nasjonal screening	Dekning	0	100%
Løsmassegeokjemi Detaljert	Dekning	Ikke påbegynt	0
Geologisk arv	Antall verdisatt høy/svært høy	50%	100%
Marine kart	Dekning	15%	100K: 20% 20K: 17%
Grotter og karst	Dekning	Ikke implementert	0
Kalkinnhold berg	Dekning på skala (1:250k, 1:50k)	250K: 100 50k: 0	50k: 60%
Avvikende berg: Mg-Fe	Dekning på skala (1:250k, 1:50k)	250K: 100 50k: 0	50k: 60%
Avvikende berg: P, tungmetall, sulfid	Ikke påbegynt	0	0
Kalkinnhold løsmasser	Metodeutvikling	0	0
Rødlistede landformer	Dekning	??	??
UNESCO Globale Geoparker	Antall + areal km ²	4 / 20000	6 / 30000

Norsk Polarinstitutt:

B) Situasjonen i 2030 med planlagte tiltak og virkemidler.

Situasjonen vil bli forbedret i 2030

- Det er besluttet at det skal vedtas en ny lov med hjemmel til vern utenfor 12 nm. Når den trer i kraft, kan det også vedtas verneområder i økonomisk sone (200 nm)
- Aktuelle virkemidler for OEEM er avklart og bidrar til å øke måloppnåelsen

Landbruksdirektoratet:

Samme som for 3.5 A)

Hvis dagens trend med nedgang i antall jordbruksforetak og mangel på drivere fortsetter, vil det bli færre aktører som kan skjøtte og ivareta verdifulle jordbruksarealer. Situasjonen for jordbrukets kulturlandskap kan generelt sett bli verre.

Norges vassdrags- og energidirektorat: Det forventes at områdevern er et tiltak som miljømyndighetene og staten i større grad vil ta i bruk i tiden som kommer. NVE vil i våre vedtak søke å unngå inngrep i vernede områder så langt det lar seg gjøre. Således vil økt vern kunne ivareta sjelden og sårbar natur i årene som kommer.
Fiskeridirektoratet: Ikke besvart
Direktoratet for mineralforvaltning: Ikke besvart
Statens kartverk: Finansiering av flere av data/kunnskapsgrunnlag nevnt over har begrenset eller ikke vedtatt finansiering. På generelt grunnlag gis det også signaler er at offentlig finansiering reduseres. Det er derfor en betydelig usikkerhet knyttet til finansiering og realisering av viktige data, både marine og terrestriske data.
Riksantikvaren: Tematiske bevaringsstrategier vil bli utarbeidet de kommende årene (jf. Meld. St. 16 (2019-20)). Bevaringsstrategiene vil kunne omfatte vern av naturmangfold og dermed en forbedret situasjon.
Norges geologiske undersøkelse: Ingen nye tiltak er vedtatt og ikke iverksatt
Norsk Polarinstitutt: Ikke besvart

Tiltak og virkemidler for å nå målet (deloppdrag 3, 5 og 6)

4.1 Bruk av eksisterende og planlagte tiltak og virkemidler for å nå Kunming-Montreal-målet?	A) Eksisterende tiltak og virkemidler som er/kan være særskilt effektive for å nå målet, eller planlagte tiltak og virkemidler med potensial for god effekt, på kort (2030) og lengre (2050) sikt	
	<table border="1"> <tr> <td> <p>Særskilt viktig på kort sikt (2030)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Avklare hva som skal inngå i OECM • Vedta ny lov om vern i marint miljø utenfor territorialgrense (12 nm) • Åpne for å la klimahensyn og karbonbinding være selvstendig verneformål • Behandle og avklare prioriteringer for Svalbard i ny Stortingsmelding om Svalbard (legges fram i 2024) <p>Særskilt viktig både på kort (2030) og lengre sikt (2050)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Arbeide med skogvern, marint vern og bevaring av verdifull natur, inkludert å fange opp </td> <td> <p>Landbruksdirektoratet:</p> <p>Frivillig vern av skog Miljøregistreringer i skog (MiS) - generelt også berekraftforskriften Utvalgte naturtyper (UN) Regionalt miljøtilskudd (RMP) Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) Utvalgte kulturlandskap i jordbruket(UKL) Landbrukets verdensarvordning Klima- og miljøprogrammet (KMP) - FoU-prosjekter på bl.a. naturmangfold i landbruket Tilskudd til bærekraftig reindrift Tilskudd til Reindriftens utviklingsfond (RUF)</p> <p>Alle tiltakene listet over er effektive tiltak og har også vist å ha god effekt på flere områder</p> </td> </tr> </table>	<p>Særskilt viktig på kort sikt (2030)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Avklare hva som skal inngå i OECM • Vedta ny lov om vern i marint miljø utenfor territorialgrense (12 nm) • Åpne for å la klimahensyn og karbonbinding være selvstendig verneformål • Behandle og avklare prioriteringer for Svalbard i ny Stortingsmelding om Svalbard (legges fram i 2024) <p>Særskilt viktig både på kort (2030) og lengre sikt (2050)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Arbeide med skogvern, marint vern og bevaring av verdifull natur, inkludert å fange opp
<p>Særskilt viktig på kort sikt (2030)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Avklare hva som skal inngå i OECM • Vedta ny lov om vern i marint miljø utenfor territorialgrense (12 nm) • Åpne for å la klimahensyn og karbonbinding være selvstendig verneformål • Behandle og avklare prioriteringer for Svalbard i ny Stortingsmelding om Svalbard (legges fram i 2024) <p>Særskilt viktig både på kort (2030) og lengre sikt (2050)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Arbeide med skogvern, marint vern og bevaring av verdifull natur, inkludert å fange opp 	<p>Landbruksdirektoratet:</p> <p>Frivillig vern av skog Miljøregistreringer i skog (MiS) - generelt også berekraftforskriften Utvalgte naturtyper (UN) Regionalt miljøtilskudd (RMP) Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) Utvalgte kulturlandskap i jordbruket(UKL) Landbrukets verdensarvordning Klima- og miljøprogrammet (KMP) - FoU-prosjekter på bl.a. naturmangfold i landbruket Tilskudd til bærekraftig reindrift Tilskudd til Reindriftens utviklingsfond (RUF)</p> <p>Alle tiltakene listet over er effektive tiltak og har også vist å ha god effekt på flere områder</p>	

	<p>naturmangfold som ennå er for dårlig dekket av vern</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utvikle forvaltningen av verneområder (effektivitet, målretting osv.) • Styrke kunnskap om marin natur 	<p>Norges vassdrags- og energidirektorat: Videreføring av dagens politikk for vern av naturområder og vassdrag vil begrense tap av natur, men vil medføre en fortsettelse av bit-for-bit-utbyggingen som pågår i Norge i dag. Verneplan er et arealbasert virkemiddel. Arealbaserte bevaringstiltak i vassdragsforvaltningen kan grovt deles inn i:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Verneområder (Protected Areas - PAs) - Andre effektive arealbaserte bevaringstiltak (OECMs)
		<p>Fiskeridirektoratet: I den grad et tiltak er å avklare den nasjonale forståelsen av målet, herunder sammenhengen med andre mål, for eksempel målene 2, 5 og 10, så vil gjennomføring av det være avgjørende for å komme videre i arbeidet med å gjennomføre dette målet i Norge. Og hvis det ikke regnes som et tiltak så må disse avklaringene likevel komme på plass.</p>
		<p>Direktoratet for mineralforvaltning: Vern etter naturmangfoldloven brukes og vil ved riktig bruk kunne bidra til å nå målet.</p>
		<p>Statens Kartverk: Kunnskapsgrunnlag for marin natur i havområder og kystområder Marin natur er svært vesentlig og Norge har et særlig høyt naturmangfold med lang kyst, store havområder med rike fiskebestander og store naturverdier. Dette gjelder også de arktiske områdene omkring Svalbard. Kartverket er nasjonal dybedataforvalter og koordinerer dybdedatakartleggingen i Norge. Detaljert dybdekartlegging er vesentlig for modellering av naturtyper og forståelse for biomangfold, og andre naturforhold i havområdene.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Havområder: <i>Mareano-programmet</i> bør fortsette og utvides. Kunnskapsgrunnlaget om natur i de store havområdene er begrenset. Mareano-programmet skal sikre kunnskapsgrunnlag bl.a. til arbeidet med forvaltningsplanene for havområdene. Selv med nærmere 20 år kartlegging er kartlagt areal begrenset. Forsering av den marine kartleggingen gjennom Mareano-programmet er derfor vesentlig for å sikre et godt kunnskapsgrunnlag om havet. Kartverket er aktiv deltaker i Mareano-programmet sammen med HI og NGU, som styres av programgruppe i regi av Miljødirektoratet og styringsgruppe i regi av Nærings og fiskeridepartementet. - Kystområder: Et <i>Marint grunnkart-program</i> bør igangsettes for å sikre kunnskapsgrunnlag for marine kystområder. Marine grunnkart har blitt utviklet i 3 pilotområder. Det er høy biodiversitet og samtidig betydelig bruk, utbygging og press på naturforekomster i kystområdene. Det foreslåtte kartleggingsprogrammet «Marine grunnkart i kystsonen» vil være et langsiktig

program. Det er foreslått kartlegging over 16 år, slik det har blitt forelagt som større satsning levert til regjeringen. Programmet er samfunnsøkonomisk lønnsomt. Programmet vil ha deltagere fra Kartverket, HI, NGU m.fl.

Kunnskapsgrunnlag for naturområder på land

Gjennom arbeid i økologisk grunnkart det kommet fram at kartlegging av natur og identifisering av de forekomster med de mest verdifulle naturtyper går sakte i Norge. Det har blitt kartlagt med feltarbeid og kun mindre områder blir dekket. Det er en erkjennelse av det må brukes nye metoder for å få et mer helhetlig kunnskapsgrunnlag. Kartlegging gjennom modellering av naturtyper vil kunne gi heldekkende nasjonale oversikter. Dette i kombinasjon med feltorientert kartlegging vil kunne bidra til å identifisere og forvalte verdifulle naturtyper og arter. Modellering av natur krever en rekke underliggende geografiske datagrunnlag. Det er viktig at naturavtalen prioriterer etablering og ajourhold av eksisterende grunnlagsdata og prioriterer opprettelsen av nye typer data. Uten slike data vil det være problematisk å etablere gode natur-oversikter, naturregnskap mv, slik kommunene og Norge er pålagt å utarbeide.

- Høyde: **Nasjonal høydemodell** fikk statlig engangsfinansiering som ble avsluttet i 2022. Det er behov for mer detaljert kartlegging for bedre modellering av landskapstyper, skog og vegetasjon, hydrologi mv. En oppdatert og forbedret nasjonal høydemodell som også inkluderer overflatemodell med høyde og utforming av tresjikt vil kunne gi svar på andel skog under ulike former for forvaltning, og vil kunne brukes til identifikasjon av myrtyper, barmarkstyper av natur mv. Repeterende kartlegging vil kunne gi informasjon om endringer over tid; flatehogst og andre driftsformer, grøfting, kjørespor i skog for kalkulering av organisk materiale i skogbunn osv. Nasjonal høydemodell benyttes også for å generere modeller for avrenning, forstå hydrologisk system, inkludert oppstuvning, våtmark-dannelse, myr-utvikling mv. Inkludert i dette er også **Dybdekartlegging av innsjøer og elver**, som bør igangsettes. I dag foreligger begrenset kunnskap om dybder i innsjøer og elver. Data over dybdekartlegging av innsjøer og elver, forvaltes med data i forvaltningssystem for nasjonal høydemodell.
- **Norge i bilder/ Flyfoto/ortofoto er vesentlig** kunnskapsgrunnlag for landområder. Det er stort behov for bedre data, inkl infrarøde flybilder (IR) for å detektere ulike naturtyper. Flyfoto brukes i kombinasjon med andre data for å få mer detaljerte identifisering av natur.
- **Grunnkart N10 behandles under mål 12.**

		<p>Tiltakene vil kunne ha god effekt både på kort sikt 2030 og lang sikt 2050. Tiltakene som er beskrevet her vil kunne gi effekt både på kort og lengre sikt. Dette gjelder Marine grunnkart, dybdekartlegging av innsjøer og elver og grunnkart N10.</p> <p>Riksantikvaren: Fredning av kulturminner og kulturmiljøer kan være effektive tiltak for vern av naturmangfold, for de arealene fredningen gjelder. Særlig der fredningen omfatter kulturbetinget naturmangfold, som hager, parker og jordbrukslandskap.</p> <p>UKL (Utvalgte kulturlandskap i jordbruket) er et effektivt virkemiddel for å ivareta kulturlandskap og kulturbetinget naturmangfold i områdene ordningen gjelder.</p> <p>Verdensarvordningen i jordbruket er et effektivt virkemiddel i de verdensarvområdene den gjelder</p> <p>Norges geologiske undersøkelse: NGU samler inn og forvalter informasjon som danner grunnlag for oppnåelse av andre, forvaltningsmessige tiltak. Det er følgelig vanskelig å vurdere hvor mye eller hvor stor dekning slike data bør ha i 2050 som er tilstrekkelig for å oppfylle naturavtalen. Hvor stor del av norsk havbunn bør være dekket innen 2050? Hvor mye av Norges fastland bør være dekket av detaljerte løsmassekart? Med dagens tempo vil det ta mer enn 100 år. For NGU er det viktig at slike vurderinger gjøres i et helhetlig perspektiv, hvilke datasett er så viktige at de bør være landsdekkende innen 2050</p> <p>Norsk Polarinstitutt: - Styrke og effektivisere forvaltnings- og verneplanarbeidet i tilknytning til vern på Svalbard, Jan Mayen og arktiske øyer. - Utvikle planer og strategier for å styrke kunnskapsgrunnet om miljøverdier i og utenfor eksisterende verneområder i Arktis, som inkluderer variasjon i tid og rom, og som skaper forutsetning for å kunne iverksette målrettede tiltak ved behov.</p>
	<p>B) Eksisterende tiltak og virkemidler som kan gi bedre effekt enn i dag dersom de gjennomføres/brukes i større omfang og/eller forvaltes på en annen måte</p>	
	<ul style="list-style-type: none"> • Øke ressursbruk og framdrift i arbeidet med skogvern, marint vern og bevaring av verdifull natur • Utpeke alle de områdene som er nødvendige for å bidra til det pan-Europeiske nettverket av områder (Emerald network) og innlemme dette i 	<p>Landbruksdirektoratet: Frivillig vern kan tilføre større arealer om man kan benytte det på mindre arealer der det er andre interesser (eks. skogbruk) og heller benytte det på større arealer der det er mindre interesser (men fremdeles er store verneverdier/potensial for etablering/«oppblomstring» av verneverdier i et endret klima). Miljøregistreringer i skog utvikles fortløpende, og vil dermed også bli enda bedre på å ivareta viktige livsmiljøer i skogen.</p>

	<p>norsk naturforvaltning. Dette gjelder listede arter (Res 6) og naturtyper (Res 4) under Bernkonvensjonen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Styrke nasjonal gjennomføring av internasjonale konvensjoner om vern av natur (Verdensarv, Ramsar, Bern og Bonn mfl.). Kan være en driver for nytt, utvidet eller forbedret vern. • Forvalte verneområder og OECM i sammenheng, både geografisk og økologisk, for å skape bedre effekt. • I større grad vurdere midlertidig vern (§45) for å sikre trua natur og opprettholde konnektivitet som har særlig betydning for å nå målet. • Øke kommunenes bevissthet om verdiene i verneplan for vassdrag, og bestemmelsene i rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag, slik at disse ivaretas bedre. 	<p>SMIL er engangstiltak/investeringstiltak, gjerne med tre års arbeidsfrist. RMP er tilskudd til årlig drift, noe som bidrar til ivaretagelse/hensyn av bl.a. naturmangfold for en gitt periode. For noen av tiltakene som blir igangsatt under SMIL-ordningen, kunne det vært nyttig å kunne fordele midler over flere år, for å kunne jobbe videre med tiltak på/for viktige arealer/natur over tid (større forutsigbarhet mht. tilgjengelige økonomiske midler).</p> <p>Det er 51 utvalgte kulturlandskap i jordbruket. Satsingen har høy måloppnåelse og det vurderes å øke antall områder for å nå K-M-målet. Satsingen har vist seg å være et effektivt arealbasert bevaringstiltak (ikke vern). Hvis det skal innlemmes flere områder må rammen økes.</p> <p>Norges vassdrags- og energidirektorat: Økt bruk av vern som virkemiddel for å ivareta truet eller sårbar natur og verdifulle vassdrag vil være et effektivt virkemiddel for å ivareta viktig natur fremover. Også forbud mot inngrep i særlig truet eller sårbar natur bidrar på samme måte som vern. For eksempel vil et forbud mot utbygging/ødeleggelse av myr gi et vern av myrområder mot energitbygging.</p> <p>Fiskeridirektoratet: Havressursloven og akvakulturloven inneholder de virkemidlene som trengs for å bidra til oppnåelse av målet innenfor sektoren. Det vises ellers til det mulige behovet for å utrede hjemlenes rekkevidde beskrevet på skjemaets del 1 dersom vern i form av en bestemt prosent blir et mål i seg selv.</p> <p>Direktoratet for mineralforvaltning: DMF kan som fagmyndighet påvirke hvor det kan drives undersøkelser og utnyttelse av mineralske ressurser. Dette skal også vurderes ut i fra andre miljø- og samfunnshensyn. Gjeldende praksis handler i utgangspunktet om å gi tillatelser til uttak, undersøkelses- og utvinningsrettigheter og unngå utilgjengeliggjøring av ressurser. En mer helhetlig rolle som også påvirker hvor disse aktivitetene ikke skal foregå er det mulig å utvikle videre, men krever økte ressurser.</p> <p>Statens kartverk: Mareano bør utvides pga. betydelige aktivitet i havområdene. Nasjonal høydmodell bør få tryggere finansiering og utvides Norge i bilder - fly/ortofoto bør få tryggere og utvidet finansiering Se 4.1.A</p> <p>Riksantikvaren: UKL kan få enda bedre effekt hvis den økonomiske rammen økes og gir rom for 1) tilskudd til flere og mer omfattende tiltak 2) å utvide antall områder. Da ordningen ble lansert, foreslo direktoratene at den burde omfatte 100 områder. Nå er 51 områder med.</p>
--	---	--

		<p>Effekten av verdensarvordningen i jordbruket kan økes ved å inkludere området ved Urnes stavkirke. Behov for økt ramme må da vurderes.</p>
		<p>Norges geologiske undersøkelse: NGU erfarer at karttjenester som marine kart, berggrunn, løsmasser, geologisk arv og avledete produkter slik som kalkinnhold, alle er tjenester som er mye brukt. Med bedre dekning, økt kvalitet og bedre tilgjengelighet mener vi bruk og behov vil bli enda større. Igjen vil det være nyttig å drøfte fremdrift i slike tjenester, om noen bør forseres mer enn andre. Dette gjelder særlig løsmassekartlegging både på land og til sjøs.</p> <p>UNESCO Globale Geoparker er inkludert som indikator for Naturavtalen av UNESCO. Derfor bør disse også inn som nasjonale indikatorer sammen med andre UNESCO-områder. NGU mener at OECMS-områder er svært viktige for måloppnåelse, enten det gjelder UNESCO-områder eller Regionalparker. I slike områder foregår det kontinuerlig og intensiv forankring av de verdier Naturavtalen påpeker bør prege befolkningen. Med 4 UNESCO Globale Geoparker, 1 biosfæreområde, flere kombinerte verdensarvområder og 9 regionalparker, har Norge et sterkt grunnlag for bærekraftig skjøtsel og forvaltning av natur- og kulturverdier. I geoparkenes tilfelle, med UNESCO som aktiv revisor for bærekraftig utvikling hvert fjerde år. NGU mener at virkemidler rettet mot slike «bottom-up» tiltak bør styrkes.</p>
	<p>C) Hvilke positive og negative virkninger har tiltakene og virkemiddelbruken beskrevet over for klima og klimatilpasning</p>	<p>Norsk Polarinstitutt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Skape klarere formulering av formål med vern av biologisk mangfold, også som går utover generelle målsetting om bevaring av naturmangfold. - Etablere prosesser for å utvikle strategier og planer for økosystembasert, adaptiv og langsiktig overvåking av biomangfold knyttet til arter, habitater og økosystemprosesser, og fremmede arter. - Videreutvikle rutiner for å gjennomføre pålitelige statusvurderinger, vurderinger av måloppnåelse, og formidling av resultater. - Utvikle langsiktig strategi for kartlegging av arter, habitater og økosystemprosesser i og utenfor allerede vernede områder.
<ul style="list-style-type: none"> • Skogvern bidrar til økosystemer i god tilstand som er robuste mot klimaendringer. Skog har også flomdempende effekter og intakt gammel skog i bratte lier reduserer rasfaren. Skogvern sikrer gamle skoger som har større karbonlager enn yngre skoger. 		<p>Landbruksdirektoratet: Frivillig vern har positive innvirkninger på karbonbinding i tremasse og delvis jordsmonn. Negative virkninger vil komme ved vern av produktiv skog som «tas vekk» fra skognæringen, og dermed ikke kan nyttes i grønn industri. Miljøregistreinger i skog ivaretar viktige livsmiljøer, herunder bidrar til karbonbinding. Negative virkninger er at produktiv skog ikke kan benyttes av skognæringen, men ikke i stor grad.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Vern av våtmarker og andre naturlige karbonlagre, bidrar til mindre utslipp av klimagasser og klimatilpasning (for eksempel flomdemping) • Intakte, vernede vassdrag har en naturlig evne til å dempe flom gjennom tilbakeholdelse (retensjon) i vassdragsbeltet med flommark meandere, kroksjøer, og våtmark. Intakt kantvegetasjon stabiliserer elvebreddene mot erosjon og skred. • Skjøtsel av kulturmark, både innenfor og utenfor verneområder, bidrar til mer robuste økosystem. Velskjøtta kystlynghei har f.eks. en brannforebyggende funksjon. 	<p>RMP- og SMIL-tiltak kan bidra til bedre vannkvalitet (eks. restaurering av bekker) og tilføre nødvendige livsmiljøer for pollinerende insekter (eks. blomsterstriper). Negative virkninger kan være redusert jordbruksareal til matproduksjon.</p> <p>Økning av antall nye Utvalgte kulturlandskap vil bidra til en enda større representativitet av helhetlige arealer som blir bevart. Helhetstenkingen (miljølandbruk), statusen og tilskuddsordningen bidrar bl.a til å ivareta et representativt utvalg av områder med store biomangfoldsverdier. Satsingen bidrar også til ivaretagelse av immateriell kulturarv og tradisjonskunnskap, samt ivaretagelse og synliggjøring av urfolks og minoriteters kulturlandskap. Tilskudd til rein bidrar til opprettholdelse av reinbeiter og utnyttelse av utmarksressurser til matproduksjon. Negative virkninger er ukjent.</p> <p>Norges vassdrags- og energidirektorat: Vern av myr og skog vil forhindre utslipp av CO₂ og metan. I tillegg vil opprettelse av nye verneområder kunne gjøre at mer karbon blir bundet i kretsløpet.</p> <p>Fiskeridirektoratet: Ikke besvart</p> <p>Direktoratet for mineralforvaltning: For å kunne drive både mer bærekraftig vern av natur og mineralressursforvaltning vil det være positivt at begge temaene vektet riktig i aktuelle prosesser</p> <p>Statens kartverk: Ikke besvart.</p> <p>Riksantikvaren: Virkemidlene i 4.1.A og B bidrar til bevaring og bruk av bygninger. Det er et meget godt klimatiltak sammenlignet med å rive og bygge nytt. Ved å videreføre slått, beiting og andre tradisjonelle driftsmetoder, opprettholdes karbonbindingen i jorda.</p> <p>Norges geologiske undersøkelse: Geologiske data er svært godt egnet som baseline-data når klima endres og følgelig rammevilkårene for det biologiske mangfoldet. Fra landformer til løsmasser og berggrunn, god bruk av geologisk baseline fordelt på et spenn av geologiske variabler i systemtjenester, kan bidra til mer nøyaktig overvåkning av endringer i biosfæren. NGU har flere tema som er viktig for risiko knyttet til klimaendringer. NGUs kart inkluderer bl.a. forekomst av gassoppkommer (NiN-type LKM-KT-D Vann- og gassførende kald havkilde) og modellert naturlig lagring av organisk karbon i havbunnsedimenter. Kartene bidrar til bedre forståelse av naturlige kretsløp der klimagasser inngår. Kunnskapen kan også brukes ifm. beslutninger om vern og bruk av havbunnsarealer.</p>
--	---

		<p>Norsk Polarinstitutt: - Positive: Skape store nasjonale prosesser og kampanjer som bidrar til å øke allmenn innsikt, enighet og betydning av og om biologisk mangfold.</p>
	D) Tiltak og virkemidler som bør videreføres	
Alle (4.1 A-G) bør videreføres og er en forutsetning for å kunne nå målet		<p>Landbruksdirektoratet: Alle tiltak nevnt bør videreføres da de alle bidrar på forskjellige områder.</p>
		<p>Norges vassdrags- og energidirektorat: Mer bruk av områdevern som virkemiddel vil bidra til å nå målet.</p>
		<p>Fiskeridirektoratet: Ikke besvart</p>
		<p>Direktoratet for mineralforvaltning: Ikke besvart</p>
		<p>Statens kartverk: Mareano bør videreføres og utvides, fordi det gir stor merverdi og gir et kunnskapsgrunnlag som brukes i forvaltningsplanarbeidet</p>
		<p>Riksantikvaren: Virkemidlene i A og B bør videreføres fordi de bidrar til å ivareta naturmangfold samtidig som de svarer på andre nasjonale miljømål.</p> <p>Riksantikvaren vil også anbefale at innsatsen for å bistå kommunene med kunnskapsgrunnlag og kompetansebygging innen natur- og kulturmiljøforvaltning, utvikles videre. Kommunenes beslutninger i plan- og byggesaker har i sum svært stor betydning både for naturmangfoldet og kulturmiljøet.</p>
		<p>Norges geologiske undersøkelse: Alle dagens tiltak bør videreføres</p>
		<p>Norsk Polarinstitutt: Ikke besvart</p>
	E) Eksisterende tiltak og virkemidler som trolig vil være utilstrekkelige eller mindre effektive for å nå målet	
Virkemidler som ikke gir en langsiktighet, kan være mindre effektive.		<p>Landbruksdirektoratet: Vi vurderer at innenfor SMIL og RMP, som henholdsvis er engangstiltak og årlig drift, kunne blitt gjennomgått og vurdert for også å omfatte tiltak som løper over flere år, slik at sluttbruker av virkemidlene kan fortsette arbeidet med større forutsigbarhet. Man bør i tillegg fortsette å forbedre og utvikle eksisterende parallelt med ny kunnskap.</p>
		<p>Norges vassdrags- og energidirektorat: Dagens regelverk er ikke tilstrekkelig for å ivareta områder med store verneverdier, men som ikke er vernet. Lovfestet vern eller forbud mot inngrep er virkemidler som er enkle å forholde seg til for energiforvaltningen, og som også kommuner og andre sektorforvaltninger kan forholde seg til på samme måte.</p>

		<p>Fiskeridirektoratet: I den grad kunnskapsproduksjon og sammenstilling av eksisterende kunnskap er et tiltak så mener Fiskeridirektoratet at det som gjøres på dette feltet i dag nok er utilstrekkelig</p> <p>Direktoratet for mineralforvaltning: Ikke besvart</p> <p>Statens kartverk: Det foregår til del samordnet investering i data og dette bør fortsette. Dagens ordninger sikrer ikke full samordning av investeringer i forhold til behov - både kommuner, fylker, stat mv har for en del data begrenset samordning.</p> <p>Riksantikvaren: Dersom den økonomiske rammen til UKL ikke økes, vil potensialet for måloppnåelse ikke utnyttes.</p> <p>Å legge til rette for at kommunene skal kunne fatte beslutninger som fremmer naturmangfold og kulturmiljø, innebærer behov for innsats på en rekke andre områder i tillegg til det vi anbefaler i 4.1.D. Bl.a. nasjonale planretningslinjer som legger Norges internasjonale forpliktelser til grunn.</p> <p>Norges geologiske undersøkelse: NGU har ikke tatt med tiltak vi mener er unødvendige eller utilstrekkelige.</p> <p>Norsk Polarinstitutt: Ikke besvart</p>
	<p>F) Mangler det generelt tiltak og virkemidler for å kunne nå målet, eller mangler din sektor tiltak og virkemidler til å nå målet?</p> <p>Hjemmel til å opprette verneområder utenfor 12 nm mangler, men ny lov er under utarbeiding.</p>	<p>Landbruksdirektoratet: Vi vurderer det til at tiltakene vi trenger er tilstede og allerede er på god vei til å bedre og hensynta naturmangfold. Utvikling og forbedring av tiltak parallellt med ny kunnskap er avgjørende for å lykkes i fremtiden.</p> <p>Norges vassdrags- og energidirektorat: For å nå målet må økt bruk av områdevern og statlig forbud mot inngrep i særlig truede og sårbare naturtyper iverksettes. Dette vil gjøre sektormyndighetene i bedre stand til å unngå viktige naturområder</p> <p>Fiskeridirektoratet: Ikke besvart</p> <p>Direktoratet for mineralforvaltning: Ikke besvart</p> <p>Statens kartverk: Målet om gratis grunndata slik ODD/HVD legger opp til vil kunne påvirke utvikling av kunnskapsgrunnlaget negativt, ved at det blir mindre midler til utvikling av kunnskapsgrunnlag.</p>

		<p>Det er betydelige svakheter i virkemiddel-apparatet, særlig knyttet til finansiering av data, finansiering av nasjonale fellestiltak for dataforvaltning og kapasitet til samordning og tiltaksgjennomføring.</p>
		<p>Riksantikvaren: Kulturmiljøsektoren mangler indikatorer og verktøy for å anslå effekten på naturmangfoldet av sektorens tiltak mer nøyaktig. Det må likevel vurderes hvor mye ressurser det er riktig å sette inn på dette</p>
		<p>Norges geologiske undersøkelse: NGU mener at tiltakene som mangler er definert i Del 1. Vi ønsker å fremheve noen nye tiltak som vi mener bør knyttes til nye virkemidler: Data om grotter og karst er et svært etterspurt tema, da det både omfatter biotiske naturtyper og rødlistede landformer. NGU har i samarbeid med Artsdatabanken utviklet metode og datamodell. NGU har videre samlet inn informasjon fra private og forskningsmiljø om rundt 4000 forekomster. Det er et svært krevende arbeid å verifisere slike, ofte gamle, data, samt implementere en tilgjengelig tjeneste. Det er ikke rom for å gjøre dette innenfor tildelingsbrevets rammer. Landformer: kartlegging av rødlistede landformer er påbegynt, men det er ikke opprettet en tjeneste. I tillegg er enkelte landformer (jfr. Grotter) ikke inkludert, samt at landformer i sin helhet ikke hittil har blitt prioritert. NGU mener at landsdekkende (både på land og til sjøs) landformdata vil ha stor verdi som baseline-data, sammen med terrengdata. Målrettet løsmassegeokjemi: NGU utfører, under tildelingsbrevet, en nasjonal screening av løsmassegeokjemi. Det finnes imidlertid gode grunner for mer detaljert løsmassegeokjemi med høyere prøvetetthet innenfor regionale eller tematiske områder. Dette er lite utredet og forberedt i tverrfaglige miljø, men kan bli et viktig tiltak.</p> <p>Norsk Polarinstittutt: Ikke besvart</p>
<p>4.2 Behov for nye tiltak og virkemidler for å nå Kunming-Montreal-målet?</p>	<p>A) Behov for nye tiltak og virkemidler for å nå målet på kort sikt (til 2030) og på lengre sikt (2050).</p> <p>Særs viktig på kort sikt (2030):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vernede områder og OECM er to ulike størrelser, og Norge bør avklare om vi skal ha noe ambisjonsnivå om hvor stor andel disse skal utgjøre av det totale målet om å beskytte 30% av arealet • Avklare hvilke virkemidler som skal inngå i OECM • Sikre at internasjonale føringer for hva som utgjør OECM ligger til grunn for utvelgelse av virkemidler 	<p>Landbruksdirektoratet: Ny og bedre kunnskap omkring mulige innvirkninger jordbruks- skogbruks- og reindrift har på naturmangfold på flere forskjellige områder er viktig for å avdekke nye tiltak som kan settes til verks. Et godt eksempel de siste årene er arbeidet med pollinerende insekter.</p> <p>Norges vassdrags- og energidirektorat: Økt bruk av områdevern og statlig forbud mot for eksempel inngrep i myr vil gjøre sektormyndighetene i bedre stand til å unngå viktige naturområder</p>

	<p>til dette formålet i Norge, jf. Protected areas and other effective area-based conservation measures (cbd.int)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktuell myndighet for OECM må selv ta ansvar for å holde arealregnskap og rapporterer for eget OECM, og der informasjonen er offentlig og resultatene kan etterprøves • Øke areal for de OECM virkemidler som blir godkjent. For eksempel definere mer natur som utvalgte naturtyper (UN), utpeke flere UKL-områder (gitt at disse inngår i OECM). • Ved behov, endre egne og sektorenes virkemidler på en slik måte at de tilfredsstiller kravene til OECM, for eksempel å innlemme bevaring av naturmangfold i vernede vassdrag • Vurdere om spesielt viktige områder for biologisk mangfold utpekt av NGO (Key Biodiversity Areas - KBA), bør vernes etter nml. • Opprette "Naturvernfondet" som en parallell til Kulturminnefondet (til frivillig vern av prioritert natur) 	<p>Fiskeridirektoratet: Det må utvikles en samlet nasjonal forståelse av målet og sammenhengen med andre mål slik at kunnskapsutviklingen kan styres og konkrete tiltak besluttet på et kunnskapsgrunnlag som gir full innsikt i konsekvensene for fiskeri og akvakultur.</p> <p>Direktoratet for mineralforvaltning: Ikke besvart</p> <p>Statens kartverk: Kunnskap som etableres gjennom kartleggingsprogram som Mareano og Marine grunnkart i kystsonen må være tilgjengelig for alle som et felles kunnskapsgrunnlag, og må kunne kombineres med andre relevante data for godt beslutningsgrunnlag.</p> <p>Det må bygges kompetanse på bruk av kart og data, og det må være ressurser til å gjøre gode avveininger (f.eks. i kommunene).</p> <p>Det er behov for samarbeid mellom kommuner for å få gode planer i sjøområdene. Mange kommuner deler på en fjord eller et sjøområde.</p> <p>Riksantikvaren: Tematiske bevaringsstrategier for kulturmiljøer skal utarbeides, jf. Meld. S. 16 (2019-20). Strategiene bør legge vekt på å forsterke synergiene mellom bevaring og bærekraftig bruk av kulturmiljøer og naturmangfold og klima</p> <p>Norges geologiske undersøkelse: Se punkt 4.1</p> <p>Norsk Polarinstitutt: - Ta initiativ for å etablere prosesser som sikre at Norge bidrar til et faglig godt nettverk av marine verneområder i Nord-atlanteren og Sørishavet. - Skape planmessig forsterkning av norske bidraget inn i internasjonale prosesser som gjelder vern av havmiljø. - Videreføre og styrke arbeidet i Arktisk Råd når det gjelder Marine Protected Areas (MPA) og om Other Effective area-based Conservation Measures (OECM) - Bidra til å avklare felles, internasjonale kriterier som skal legges til grunn for å foreslå vern, særskilt om kunnskapsgrunnlag, hva som bør kreves av oppfølging, oppfatning av hvor langvarig et vern skal være, og hvordan koble vern og andre forvaltningstiltak, f.eks. igjennom OECM-prosesser.</p>
--	---	---

		<ul style="list-style-type: none"> - Utvikle konkret stimuli for tversektorielt samarbeid satt i system i en helhetlig økosystembasert forvaltning av biologiske mangfold i Arktis. - Utrede betydningen av å skille fag og politikk i fagutredninger om vern av biologisk mangfold, og å utvikle gunstige mekanismer for å koble fag og politikk på riktig og hensiktsmessig nivå. - Utvikle prosesser som systematisk trekker ut og sammenstiller resultater fra ulike faglige utredninger som kan være nyttig i arbeidet med vern av biologisk mangfold, selv arbeider som ikke alltid er direkte knyttet til verneprosesser. Det omfattende mellom annet det norske forvalningsplanarbeidet i havområdene som kan gi faglige innspill på flere av de 23 målene fordi utredninger og målsettinger har stor overføringsverdi. - Styrke arbeidet innenfor CCAMLR om generelt arbeidet med MPA, og spesifikt om Norges bidrag knyttet til kunnskapsgrunnlaget og utarbeiding av forslaget til Weddell Sea Marine Protected Areas (Phase 2).
	<p>B) Hvilke oppgaver og ansvar bør nasjonale og regionale myndigheter ha, hva bør kommuner gjøre, og hva kan forventes av befolkningen?</p>	
	<ul style="list-style-type: none"> • Nasjonale myndigheter bør ha ansvar for å definere hva som skal inngå som OECM • Utenfor 12 nm bør nasjonale myndigheter ha ansvar for å gjennomføre vern • Opprette er fordeling der kommuner med vernet areal blir økonomisk kompensert (inkl. marint) • Vurdere om deler av de vernede vassdragene (som kun er vernet gjennom plenarvedtak i Stortinget) trenger en økt beskyttelse gjennom områdevern etter naturmangfoldloven (som forespeilet i Natur for livet). 	<p>Landbruksdirektoratet: Mange av virkemidlene forvaltes av kommunene, men det er store forskjeller i kommunens kapasitet og kompetanse. Kommunenes kapasitet og kompetanse til å forvalte miljøvirkemidler bør forbedres. Kommuner bør prioritere ressurser på området for å følge opp bevaringstiltak i sin kommunale drift, planlegging og oppfølging av landbruket. Noe som kan bedres er oppfølging av tiltak (rapportering) fra de som gjennomfører tiltakene, slik at justeringer/forbedringer av retningslinjene for tiltakene spisses mot det som er dokumentert (les; rapportert) å fungere. Dette vil være forskjellig både regionalt og lokalt. Befolkningen bør opplyses mer om hva som gjøres, på en måte som er lettfattelig og gir mulighet for refleksjon (eks. ikke gjennom akademisk litteratur, men kanskje gjennom sosiale medier i tråd med utviklingen av samfunnets digitale hverdag/informasjonskanaler).</p> <p>Norges vassdrags- og energidirektorat< Nasjonale og regionale myndigheter må foreslå områder som bør vernes og i tillegg ha en strengere praksis for tildeling av dispensasjon for inngrep i verneområder. Kommuner må ta større ansvar for egne områder og ha tilstrekkelige virkemidler for å unngå en bit-for-bit-utbygging av natur og økosystemer. Trolig vil det gi større sjanse for måloppnåelse dersom kommunene får økt kapasitet og kompetanse til å kartlegge og ivareta kommunenes naturverdier.</p>

	Fiskeridirektoratet: Ikke besvart
	Direktoratet for mineralforvaltning: Ikke besvart
	Statens kartverk: Nasjonale etater bør ha hovedansvar for etablering av kunnskapsgrunnlag. Kommuner og forvaltere ressurs, utbyggere mv. kan bidra. Kartverket bør koordinere arbeidet med grunndata, inkludert arbeidet med Geovekst og andre samfinansieringsordninger.
	Riksantikvaren: Bevaringsstrategiene for kulturmiljø bør brukes til å se ansvar, oppgaver, virkemidler og tiltak i sammenheng mellom nasjonale og regionale myndigheter, kommuner, næringsliv, eiere og frivillige
	Norges geologiske undersøkelse Når det gjelder geologiske data, mener NGU at det er mest kosteffektivt å ha dem samlet på nasjonalt nivå. Det er også gjeldende praksis og konsensus.
	Norsk Polarinstitutt: Ikke besvart
C) Positive og negative virkninger av tiltakene og virkemiddelbruken over for klima og klimatilpasning	
Samme som i 4.1	Landbruksdirektoratet: Ikke relevant
	Norges vassdrags- og energidirektorat: Vern av myr og skog vil forhindre utslipp av CO ₂ og metan. I tillegg vil opprettelse av nye verneområder kunne gjøre at mer karbon blir bundet i kretsløpet.
	Fiskeridirektoratet: Ikke besvart
	Direktoratet for mineralforvaltning: Ikke besvart
	Statens kartverk: Tiltakene på å etablere kunnskapsgrunnlag vil kunne ha meget viktige bidrag inn mot klimatilpasning. Dette gjelder etablering av høydedata, dybdedata i sjø, dybdedata i elv og innsjø, grunnkart N10, hydrologiske elementer. Mv
	Riksantikvaren: Se 4.1 C. Gode bevaringsstrategier vil forsterke de positive virkningene for klimaet.
	Norges geologiske undersøkelse: Økt bredde på baseline-data
	Norsk Polarinstitutt: Ikke besvart

4.3 Forutsetninger for vellykket gjennomføring av tiltak og virkemidler

<p>A) Hvilke forutsetninger (for eksempel ressurser, politikk, lovverk, samfunnsendringer, tverrsektorielt samarbeid) og hvilken forvaltningspraksis må være på plass for at en skal kunne gjennomføre tiltakene og virkemidlene over?</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • Hensynet til naturmangfold må vektlegges tyngre i politikk og forvaltning, både på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå, særlig i saker der det er interessenemotsetninger. • Styrke "naturvernmodulen" (naturavtalemodulen) i KS sin politikeropplæring for nye kommunestyre 	<p>Landbruksdirektoratet: Mer økonomiske ressurser for FoU og fremtidige tiltak. Større ressurser på området i kommunene. Politikken og samfunnet generelt må se de store sammenhengene, dvs. at både naturmangfold og klima/klimatilpasning må gå hånd i hånd for å ivareta begge interesser + forstå utviklingen ellers i samfunnet (utbygging, veibygging, populasjonsvekst osv.). Tverrsektorielt samarbeid er essensielt for å lykkes.</p>
	<p>Norges vassdrags- og energidirektorat: Sterkere statlig styring med klarere prioritering mellom ulike samfunnshensyn.</p>
	<p>Fiskeridirektoratet: Ikke besvart</p>
	<p>Direktoratet for mineralforvaltning: Det må skje en endring fra en ren sektorforvaltning der oppgaven er å påpeke kryssende interesser, til en tverrsektoriell forvaltning der kryssende hensyn kun er en del av problemstillingene. Dette forutsetter riktig disponering av ressurser og tydelige politiske signaler.</p>
	<p>Statens kartverk: Kartverket kan bidra til kartleggingsarbeidet (fra datainnsamling til formidling av kart og data). Kartverket kan bidra med opplæring og veiledning til kommuner og andre beslutningstagere som skal ta kartene i bruk til forvaltning og næringsutvikling. Kartverket kan bidra som geodata koordinator slik at andre dataleverandører også er i stand til å formidle sine kart/data/tjenester i en felles geografisk infrastruktur.</p>
	<p>Riksantikvaren: God effekt av bevaringsstrategiene avhenger av ressurser både i kulturmiljøsektoren, naturforvaltningen og i andre sektorer. God tverrdepartemental forankring vil lette samarbeidet mellom sektorene og mellom nasjonalt, regionalt og lokalt nivå. Behov for endringer i politikk, lovverk og forvaltningspraksis vil eventuelt avdekkes i arbeidet med strategiene.</p> <p>Utvidelse av UKL og verdensarvordningen i jordbruket forutsetter økte økonomiske ressurser til begge virkemidlene. Dessuten er det avgjørende at rammebetingelsene i jordbruket er gode nok til at drift opprettholdes</p>
	<p>Norges geologiske undersøkelse: Dagens trend med økt tverrsektorielt samarbeid og samhandling må fortsette å øke, slik at vi får et mest mulig holistisk kunnskapsgrunnlag for forvaltning og monitorering av norsk natur.</p>

		Norsk Polarinstitutt: Ikke besvart
	B) Gitt at tiltakene og virkemidlene som er foreslått over, skal iverksettes, hvordan kan din sektor legge til rette for og hva kan din sektor gjøre for å sikre at disse blir gjennomført?	
<ul style="list-style-type: none"> • Miljøforvaltningen bidrar med kunnskapsgrunnlag (verdifulle natur, dokumentasjon av tilstand osv.) og faglig veiledning (for eksempel om regelverk, forvaltningsplaner, veiledning til kommuner og sektorer). • Der Miljøforvaltningen er myndighet må vi ta virkemidlene og tiltakene aktivt i bruk, og ellers synliggjøre behov for innsats/ressurser og forbedre innretningen av egne tiltak og virkemidler. 		Landbruksdirektoratet: Legge til rette for (sammen med andre sektorer) flere tiltak som kan nyttes tverrsektorielt. Dvs. se på mulighetene for at flere sektorer kan samarbeide (og finansiere over ulike plattformer) om tildeling av midler til ulike tiltak o.l.
		Norges vassdrags- og energidirektorat : NVE forvalter ordningen med vernede vassdrag som virkemiddel og skal ivareta natur og miljø dersom det gis tillatelser til inngrep i vernede vassdrag. En eventuelt strengere praksis eller en utvidelse av ordningen med vernede vassdrag må komme fra politiske vedtak og føringer.
		Fiskeridirektoratet: Ikke besvart
		Direktoratet for mineralforvaltning: Bedre opplyste prosesser vil kunne bidra til vern og tilgang til mineralske ressurser og kan i større grad kunne gjøre at riktige områder blir vernet, og dermed i større grad legitimere vern der dette er aktuelt. Kryssende miljø- og samfunnshensyn skal fortsatt synliggjøres, men bygges ut med bedre veiledningsmaterieell og datagrunnlag for å gjøre mer helhetlige vurderinger i forvaltningen
		Statens kartverk: Kartlagt areal kan relativt enkelt måles. Men for noen typer kartlegging så vil data etter hvert kunne gå ut på dato. Det gjelder f.eks. biologiske forhold som påvirkes av endret klima, nedbygging og nedbeiting. Da vil det kunne være behov for ny kartlegging ev. overvåking.
		Riksantikvaren: Kulturmiljøsektoren vil ha en sentral rolle i utarbeidelsen av bevaringsstrategiene. På oppdrag fra KLD leder Riksantikvaren arbeidet med den første pilotstrategien. Vi inviterer en rekke andre aktører til å være med i utarbeidelsen og gjennomføringen. Riksantikvaren, fylkeskommunene og Sametinget samarbeider nært med Miljødirektoratet, Landbruksdirektoratet, statsforvalteren og kommunene om UKL og verdensarvordningen i jordbruket Norges geologiske undersøkelse: NGU kan gjennomføre evt. nye tiltak.

		<p>Norsk Polarinstitutt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Etablere fagpanel eller faglig forum for tverrsektorielt samarbeid satt i system i en helhetlig økosystembasert nasjonal forvaltning av biologisk mangfold. - Verneområder i norske områder må sees i sammenheng med behov for nytt vern og styrking av eksisterende vern utenfor norske områder.
<p>4.4 Måloppnåelse</p>	<p>Hva mangler ev. for å kunne måle progresjon mot målet og effekt av tiltakene og virkemiddelbruken? Trengs det ny kartlegging, overvåking, nye systemer eller annen kunnskap?</p> <p>Vi bør øke kunnskap om naturverdiene, for å rette beskyttelsen dit behovet er størst.</p> <p>Det er for eksempel behov for å videreføre kartlegging av havbunn gjennom kartleggingsprogrammet Mareano og kartlegging og overvåking av sjøfugl seapop/seatrack for å gi et grunnlag for å vurdere hvilke områder som bør beskyttes for å nå kvalitetselementene i målet.</p> <p>Behov for overvåking for å kunne vurdere effekt av tiltak</p>	<p>Landbruksdirektoratet:</p> <p>Vi har per i dag utfordringer for å måle effekter og resultater. Vi har på den annen side gode forutsetninger for å måle aktivitet basert på fordeling og bruk av midler. Dette har potensiale til å bli bedre, men krever komplekse endringer og behov for mer ressurser, både nasjonalt, regionalt og lokalt. Bør fokusere mer på tverrsektorielt samarbeid for å samkoordinere forvaltning.</p> <p>Norges vassdrags- og energidirektorat:</p> <p>En kartlegging av norsk natur bør gjennomføres slik at man vet hvor mye vi har av de sårbare og verdifulle naturtypene og at sektormyndigheter og miljøforvaltningen kan se effekten av inngrep og planlagte tiltak. Da kan man prioritere hvilke naturområder som bør vernes og måle hvor stor andel av naturtypen som er vernet.</p> <p>Fiskeridirektoratet:</p> <p>Kunnskap om det kvalitetsmessige sidene av vernet må sikres slik at det kan sies noe meningsfullt om oppnåelsen av disse. Det må produseres/samles kunnskap om fiskeri- og akvakulturnæringens konkrete påvirkninger på miljøet slik at disse kan holdes konkret opp mot de verneverdiene som defineres. Alternative fiskeområder og de konsekvensene forflytning av fiskeriaktiviteten kan gi må utredes dersom det er relevant å stenge fiskerier ute fra områder som brukes i dag.</p> <p>Forflytning av fiskeriaktivitet er en kjent følge av vernevedtak og det er langt fra gitt at den samlede effekten for naturmangfoldet blir mindre etter vernevedtaket enn før som følge av forflytning.</p> <p>I denne sammenhengen er det relevant å nevne at det regulært ytes erstatning til grunneiere og bruksberettigede på land når vernevedtak medfører begrensninger i mulighetene til å drive næringsvirksomhet. Det finnes ikke noen tilsvarende ordning i sjø ved vernevedtak. For andre typer endringer av arealbruk, for eksempel når fiskeri ikke kan videreføres fordi petroleumsaktivitet skal etableres, så finnes det erstatningsordning. Tilsvarende ordning er også inkludert i havenergiloven. Dette ligger litt på siden av vurderinger av måloppnåelse, men det er relevant å få frem et sted i skjemaene her fordi det er med å danne grunnlaget for vellykket gjennomføring og dermed høy måloppnåelse.</p>

		<p>Direktoratet for mineralforvaltning: Det må utarbeides forvaltningsrelevante data for behovet for mineraler, hvilke kilder til mineralressurser som skal prioriteres på ulike forvaltningsnivåer og bedre grunnkartlegging av hvor mineralressursene finnes.</p> <p>Statens kartverk: Utvidelse av Mareano-programmet vil gjøre at Mareano kan ligge i forkant av næringsutviklingen. Det gjelder spesielt havvind, havbruk til havs og havbunnsmineraler, som er nye næringer. Mareano-kart vil f.eks. bidra til å redusere ev. fjerne noen av områdene som er foreslått til havvind. Og bidra til å velge ut områder for vern og restaurering.</p> <p>Både nasjonal høydemodell, Norge i bilder og andre tiltak nevnt over vil, dersom de gjennomføres til 2030, allerede da kunne gi betydelig bedre kunnskap om natur og dermed kunne brukes i forvaltninga av natur</p> <p>Riksantikvaren: Se 4.1.F</p> <p>Norges geologiske undersøkelse: Siden foreslåtte nye tiltak i vesentlig grad dreier seg om kartlegging (i form av ny datainnhenting, bearbeiding og kvalitetssikring og modellering av data) kan resultatmål lett måles gjennom dekningsgrad, tilvekst i ulik skala og geografisk nøyaktighet. Effektmål forutsetter godt tverrsektorielt samarbeid og tilgjengeliggjøring av data gjennom økologisk grunnkart og lignende.</p> <p>Norsk Polarinstitutt: Ikke besvart</p>
<p>4.5 Vurdering av situasjonen i 2030 dersom nye tiltak og virkemidler settes inn</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vi har oppnådd målet om 30 % vern totalt, for fjell og for Svalbard. • Det er neppe mulig å oppnå et representativt vern verken for alle de øvrige hovednaturtypene, eller naturtyper som på mer detaljert skala. • Innen 2030 vil vi ennå ha begrenset kunnskap om beskyttelsen (i form av vern og OECM) er representativt, effektivt forvaltet, har god nok konnektivitet osv. 	<p>Landbruksdirektoratet: Vi mener måloppnåelse innen 2030 for målet er noe ambisiøst. Landbruket har i dag gode virkemidler og tiltak som spiller en viktig rolle på veien mot målet, samtidig er det mye landbruksforvaltningen ikke har rådighet over som også spiller inn. Situasjonen i dag er god, og med videre utvikling, engasjement og vilje for å ivareta naturmangfold ser det positivt ut for situasjonen i 2030.</p> <p>Norges vassdrags- og energidirektorat: Ny og strengere vernepolitikk og nye statlige føringer for inngrep i verneområder vil være et effektivt virkemiddel for å ivareta verdifull naturområder.</p> <p>Fiskeridirektoratet: Ikke besvart</p> <p>Direktoratet for mineralforvaltning: Ikke besvart</p> <p>Statens kartverk:</p>

		<p>Det forventes at hav og kyst vil bli viktige også i et lengre perspektiv (frem mot 2050). En godt kartlagt sjøbunn vil være et viktig grunnlag for bruk og vern. For landområder vil terrestrisk kunnskapsgrunnlag gi bedre oversikter over natur, kan gi bedre prioritering og mer rettet forvaltningsaktivitet og vern.</p>
<p>4.6 Vurdering av situasjonen i 2050 dersom nye tiltak og virkemidler settes inn</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vi kan oppnå målet om 30 % vern for flere av hovednaturtypene, og mange naturtyper på mer detaljert skala. • Bedre kunnskap om verdien som er vernet gjør at forvaltning, oppfølging og nødvendige tiltak mer målrettet enn i dag. 	<p>Riksantikvaren: Hvis virkemidlene i 4.1 og 4.2 settes i verk raskt og forutsetningene i 4.3 er på plass, vil Norge i 2030 trolig ha mer areal enn i dag med viktig naturmangfold som forvaltes godt.</p>
		<p>Norges geologiske undersøkelse: I 2030 har vi en fungerende tjeneste på grotter og karst, som dekker hele landet i en tilfredsstillende nøyaktighet. Vi har 100% dekning av rødlistede landformer, og 40% dekning av landformer totalt. Vi har også en samling av pilotprosjekter med detaljerte geokjemiske data som kan videreføres til målrettet dekning av tematiske områder innen 2050. Med dagens tempo vil Mareano ha kartlagt ca. 20% av norske havområder. Satsingforslaget «Marine grunnkart i kystsonen» er avhengig av bevilgning for at dekningen av kart på kysten skal øke over 15%.</p>
		<p>Norsk Polarinstitutt: Ikke besvart</p>
		<p>Landbruksdirektoratet: Vi mener det er gode forutsetninger for måloppnåelse i 2050 med dagens tiltak og virkemidler. Situasjonen i dag er god, og med videre utvikling, engasjement og vilje for å ivareta naturmangfold ser det positivt ut for situasjonen i 2050.</p>
		<p>Norges vassdrags- og energidirektorat: Nye verneområder, forbud mot inngrep i verdifulle naturtyper og strengere forvaltning av vernede områder vil være effektive virkemidler for å ivareta verdifulle naturområder.</p>
		<p>Fiskeridirektoratet: Ikke besvart</p>
		<p>Direktoratet for mineralforvaltning: Ikke besvart</p>
<p>Statens kartverk: Norge har særlig gode forutsetninger. Norge har allerede etablert Mareano til kartlegging i havområdene og har gjennomført pilotprosjektet Marine grunnkart i kystsonen. Det er mulig å skalere opp dette arbeidet. Norge har også økonomi til å investere i kunnskapsgrunnlaget. Investeringen er samfunnsøkonomisk lønnsom</p>		
<p>Riksantikvaren: Hvis virkemidlene videreføres og videreutvikles fram mot 2050, vil situasjonen og måloppnåelsen for naturmangfoldet sannsynligvis forbedres ytterligere</p>		

		<p>Norges geologiske undersøkelse: I 2050 har vi fremdeles en fungerende tjeneste på grotter og karst, som oppdateres årlig med nye data. Vi har 100% dekning av landformer. Vi har også landsdekning av detaljerte geokjemiske data innenfor geografisk/økologisk/geologisk avgrensede, prioriterte områder som følge av pilotstudier. Mareano vil ha kartlagt ca. 50% av norske havområder, og dekning av marine grunnkart på kysten vil være 80%.</p>
<p>4.7 Har Norge særlig gode eller dårlige forutsetninger for å nå dette målet?</p>	<p>Norge har gode forutsetninger til å åpne målet ut fra vedtatt politikk og tilgjengelige virkemidler i eksisterende og planlagt lovverk. Motstand i sektorer og mangel på tilstrekkelig aksept i samfunnet gjør det fortsatt er krevende å få gjennomslag for tiltak som beskytter og bevarer natur.</p>	<p>Norsk Polarinstittutt: Ikke besvart</p> <p>Landbruksdirektoratet: Vi mener Norge har gode forutsetninger for måloppnåelse, da vi har en forvaltningspraksis i dag som jobber aktivt for å ivareta og vise hensyn til naturmangfold. Utfordringene er arealer som er viktige for landbruket (skogbruk, jordbruk og reindrift) og som er viktige for naturmangfoldet, slik at balansen mellom bruk og hensyn/ivaretagelse må ses i en større sammenheng for å tilfredsstillende både klima, matsikkerhet og trua natur, for å nevne noen interesser.</p> <p>Norges vassdrags- og energidirektorat: Norge bør ha gode forutsetninger for å nå målsetningen. Imidlertid kan økt utbygging av energianlegg for å øke produksjonen av fornybar kraft medføre nedbygging og økt press på naturområder fremover. Vern av naturområder og bruk av natur til energiproduksjon bør sees i sammenheng, slik at man klarer å ivareta de viktigste områdene som er nødvendig for å opprettholde fungerende økosystemer i fremtiden</p> <p>Fiskeridirektoratet: Norge har gode forutsetninger for å arbeide med gjennomføringen av dette målet fordi vi har mye kunnskap om deler av våre havområder samt god oversikt over næringenes arealbruk og arealbehov. Samtidig så er våre havområder påvirket av klimaendringene slik at vi for eksempel vil se endringer i hvilke arealer som det er ønskelig å fiske i. Fordi verneområder er statiske så er det i et slikt perspektiv liten grunn til å tro at verneområder vil være løsningen på forvaltningsutfordringene. De kan være en del av en løsning, men hvilke deler av den bør det ses videre på.</p> <p>I Norge har vi tradisjon for å samarbeide på tvers av myndigheter og kunnskapsleverandører. Dette gjelder også når det skal lages faglige utredninger som benyttes til å utforme politikk. Det gir oss et grunnlag for å kunne arbeide tverretattlig og tverrfaglig når det skal utarbeides et faglig grunnlag for gjennomføringen av dette målet. Et faglig grunnlag som er omforent så langt mulig mellom myndighetene vil lette gjennomføringen og sikre høy måloppnåelse.</p>

Det vil være utfordrende å gjennomføre dette målet dersom ikke forståelsen av det sikres på tvers av alle det er relevant for, herunder næringen.

Forholdet mellom dette målet og videreføring av fiske, utnyttelse av den forsyvende økosystemtjenesten må avklares. Det faktum at mange av de viktigste fiskefeltene våre ligger i områder som er SVOer av en eller flere grunner ligger bak dette. Å gjøre disse avveiningene er utfordrende i seg selv, men nødvendige. Det er nemlig ikke gitt at fisken lar seg fange andre steder, eller med like små utslipp av Co2, eller at en forflytning av fiskeriaktiviteten vil lede til en mindre miljøbelastning samlet sett.

Direktoratet for mineralforvaltning:

Ikke besvart

Statens kartverk:

Norge vil i høy grad være i stand til å nå Kunming-Montreal-målet, blant annet ved å skaffe kunnskapsgrunnlag og ta dette i bruk. Oppbygging av kunnskapsgrunnlag med detaljrikdom og med repeterende kartlegging for måling av progresjon over tid vil være krevende og kreve betydelig finansiering. Etablering av kunnskapsgrunnlag om natur krever at en har underliggende data om høyde, dybde og en rekke andre data. En viktig del av tiltak på å bedre geografisk kunnskapsgrunnlag er etablering av tilhørende forvaltningssystemer - nasjonale fellesløsninger.

Etablering av data er ikke nok, data må formidles til brukere i alle sektorer, fra fiskere, havbruksnæring, havvind-firma, innsigelsesmyndigheter, planmyndigheter, konsulenter mv på egnet form med egnet teknologi, dette foreslås fra kartverket som egne tiltak under mål 21.

Riksantikvaren:

Mye av det kulturbetingete naturmangfoldet er avhengig av aktivt og miljøvennlig jordbruk. Med bruk over hele landet, mange små og mellomstore bruk, positive erfaringer med frivillig samarbeid mellom grunneiere og myndigheter, har Norge gode forutsetninger for å nå målet. Seterbruket avtar, men hvis Norge klarer å snu trenden, vil det være et viktig bidrag til å opprettholde kulturbetinget naturmangfold i fjellregionen

Norges geologiske undersøkelse:

Norge har særlige forutsetninger til å etablere en helhetlig naturmangfoldsforståelse, ikke minst grunnet NiN og systemets holistiske perspektiv. I tillegg har Norge gjennom etatssamarbeid etablert en grunnlinje for å inkludere mange typer data i en økologisk kontekst, for eksempel gjennom Det

		<p>Økologiske Grunnkartet og integrering av geologisk mangfold i KU-sammenheng (verdisetting). Samlet gir dette en solid faglig plattform for å integrere data som igjen gir bedre redskap for monitorering og effektmåling. Norge er også i en økonomisk situasjon som gjør at en burde ha finansiering for nødvendig datainnsamling og kartlegging.</p>
<p>4.8 Konklusjon</p>	<p>Gitt vurderingene i del 4, oppsummer kort i hvilken grad (lav-middels-høy) Norge vil være i stand til å nå Kunming-Montreal-målet?</p>	<p>Norsk Polarinstitutt: Ikke besvart</p>
	<p>Gitt vurderingene i del 4 bedømmer vi at Norge i høy grad vil være i stand til å nå målet om å beskytte 30 % areal.</p>	<p>Landbruksdirektoratet: Høy - forutsatt videre satsing på frivillig vern, utvikling av nye tiltak for i ivareta/skjøtte naturmangfold over ulike ordninger, tverrsektorielt samarbeid for å jobbe sammen om tiltak, ivareta og bistå reindriften for å opprettholde reintall, beitearealer og trekkruiter.</p>
	<p>De andre aspektene ved målet knytta til representativitet, konnektivitet, tilstand på natur, effektiv forvaltning osv. er det vanskelig å vurdere før de er nærmere spesifisert. En generell vurdering er likevel at Norge i middels grad vil være i stand til å nå slike mål.</p>	<p>Norges vassdrags- og energidirektorat: Ikke besvart</p>
		<p>Fiskeridirektoratet: Norge har gode forutsetninger for å arbeide med implementeringen av dette målet, men for havet sin del er det store utfordringer som det må tas tak i tidlig fordi mange av de viktigste fiskefeltene ligger i områder som kvalitetselementene i mål vil peke på som fokusområder for vernet.</p>
		<p>Direktoratet for mineralforvaltning: Ikke besvart</p>
		<p>Statens kartverk: Ikke besvart</p>
		<p>Riksantikvaren: Kulturmiljøsektoren bidrar til måloppnåelsen, men tiltak innenfor andre sektorer er enda viktigere. Vi har ikke forutsetninger til å bedømme i hvilken grad Norge samlet sett vil nå målet.</p>
<p>Norges geologiske undersøkelse: NGU forvalter informasjon om den abiotiske delen av naturmangfoldet. Vi ønsker at geologiske data/geologisk mangfold skal bli mest mulig nyttiggjort i å sikre et biologisk mangfold. Vi vet at det geologiske mangfoldet har sterke, styrende effekter på det biologiske, og ser frem til mer integrering av data, mer holistisk forståelse av naturmangfold og ønsker at våre data blant annet kan danne baseline i en endrende tilværelse og bidra til bedre prognoser for variasjoner i den biotiske sfæren. NGU mener å kunne levere noen tjenester med dagens nivå på satsing. NGU ønsker en diskusjon rundt behov for å forsere kartlegging av geologiske tema av betydning for biologisk mangfold/naturtyper. I tillegg foreslår vi noen nye områder som vi tror kan være viktig.</p>		

Norsk Polarinstitutt:

Det må legges betydelig mer vekt på å styrke forvaltnings- og verneplanarbeidet i Arktis, særlig på Svalbard, Jan Mayen og andre arktiske øyer. Målet er å øke kunnskapen om miljøverdier både innenfor og utenfor eksisterende verneområder, inkludert tid og romvariasjoner. Fokus bør være på å definere klarere mål for bevaring av biologisk mangfold og på økosystembasert, adaptiv, langsiktig overvåking og kartlegging. Det må legges opp til å forbedre rutiner for statusvurderinger og formidling av verdien av bevaring av biologisk mangfold, samt nødvendigheten av kartlegging av arter, habitater og økosystemprosesser. Nasjonale kampanjer igangsettes for å øke allmennhetens innsikt i biologisk mangfold. Norge må styrke sitt bidrag i internasjonale marine og terrestriske verneprosesser, som innen Arktisk Råd og CCAMLR, og legger til rette for tversektorielt samarbeid og kunnskapsdeling. Målet er en helhetlig økosystembasert forvaltning, hvor både faglig og politisk nivå er integrert på en hensiktsmessig måte. Vernearbeidet i Norge skal også ses i lys av internasjonale vernesatsinger.